

Leenheren van Acquoy deel 2 (1228-1795)

Door A. F. Verstegen

In leenheren van Acquoy deel 1 (1228-1795) werden de leenheren genoemd. In dit artikel zullen we de oorkonden van deze leenheren laten zien wanneer ze beleend werden met Acquoy, omdat er veel onwaarheden op het internet staan en in de reeds eerder verschenen artikelen, betreffende de geschiedenis van Acquoy. Als we schrijven dat Acquoy, beleend, vererfd of verkocht wordt, dan wordt hiermede bedoeld het slot van Acquoy (Huis Acquoy) met de daarbij behorende landerijen en de hoge- en lage rechten behorende bij de Heerlijkheid Acquoy.

De regeerders over Acquoy waren voor 1228 de hertogen van Gelre, na de hertogen waren dat de burggraven van Van Voorne en na 1371 hun erfgenamen. Dan komt Acquoy onder het gezag van Karel de Vijfde in 1515 en na hem bij zijn zoon Philips de II. Na het plakkaat van "verlatinghe" in 1581 waarin de staten van Holland het gezag van Philips de II niet meer erkende was het de bedoeling om Willem van Oranje de nieuwe graaf en heer der Nederlanden te erkennen. Dit werd in een oorkonde vastgelegd. De inhuldiging waarbij Willem officieel tot graaf verheven zou worden heeft nooit plaats gevonden want op 10 juli 1584 twee dagen voor de geplande inhuldiging werd Willem vermoord door Balthasar Gerards. Na 1703 kwam Acquoy onder het gezag van de Staten van Holland en West-Friesland.

Oorkonde Willem van Oranje Heer der Nederlanden 1584

Bovenstaande machthebbers gaven Acquoy in leen aan een leenheer en deze leenheren gaven hun bezittingen en leenrechten aan een leenman, zie geschiedenis van Huis Acquoy, waarin enkele leenmannen worden genoemd. Na het overlijden van de leenheer vererfde Acquoy op zijn zoon of dochter. De nieuwe leenheer, leenvrouw kreeg de leenrechten nadat hij/zij de leeneed had afgelegd aan zijn machthebber. Hij beloofde de heer goed manschap en zijn leven lang trouw te zijn. Dit werd dan in een oorkonde, verleibrief vastgelegd. Hieronder zullen we enkele van de 20 belangrijkste oorkonden vermelden. Acquoy wordt in deze oorkonden op verschillende manieren geschreven. Zo zien we Acoy, Accoy, Ackoy, Ackoye, Accoije Akoy, Akkoy, Akkooi en Acquoy.

Regeerders over Acquoy, de graven van Gelre.

De graven van Gelre gaven Acquoy in leen aan de Heren Van Voorne van 1228 tot 1330.

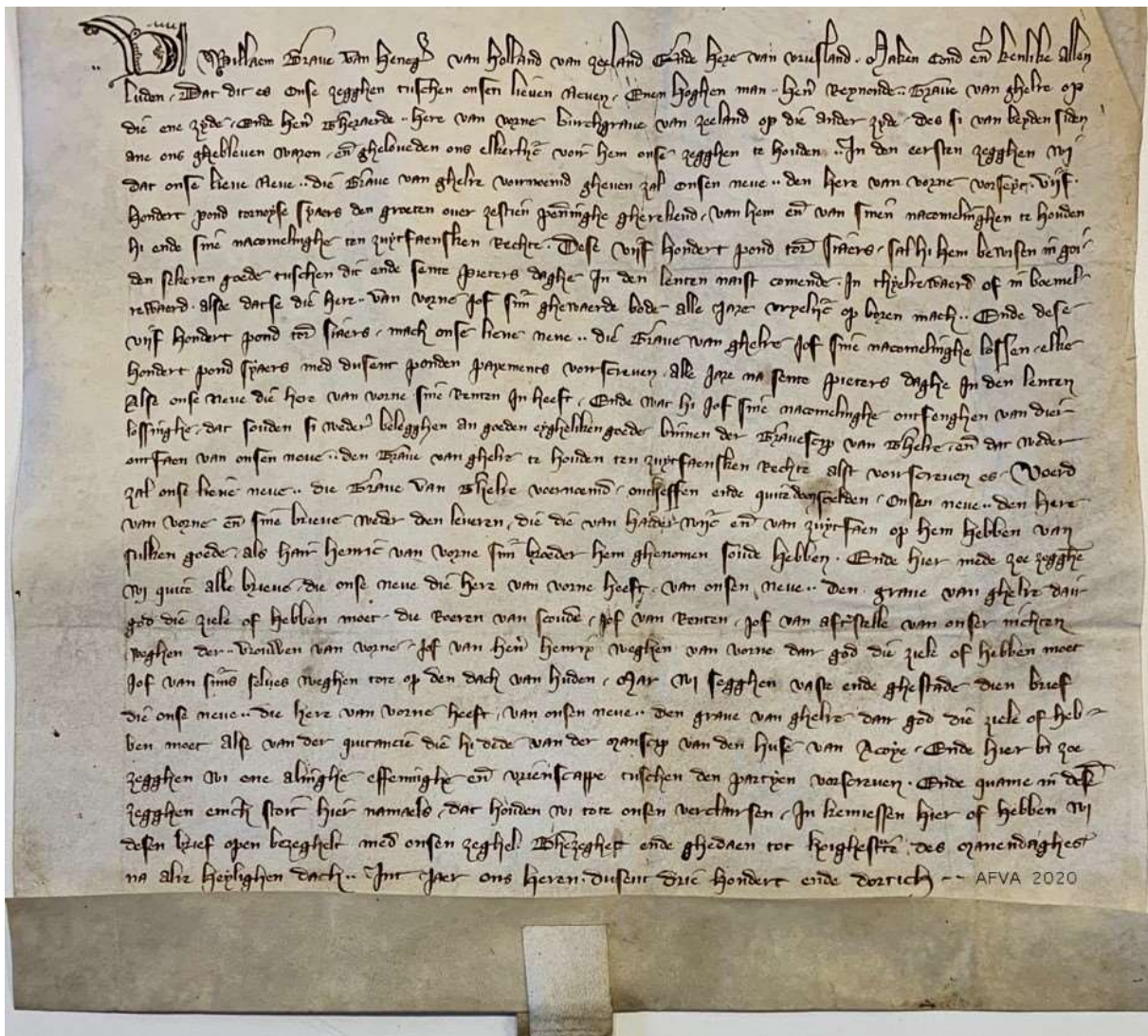
Op de 1^e nov. 1330 gaf Willem van Henegouwen, graaf van Gelre, Acquoy aan zijn neef Gerard van Voorne. Gerard had Willem geholpen in een oorlog op de Veluwe en als dank hiervoor kreeg Gerard Acquoy. Acquoy d.w.z. Huis en burcht met de daarbij behorende landerijen en de rechten van de Heerlijkheid Acquoy.

1330

1^e Leenheer van Acquoy, Gerard van Voorne.

Oorkonde in de hedendaagse taal.

Willem van Henegouwen maakt bekend aan alle lieden dat het meningsverschil tussen zijn lieve neef Gerard van Voorne, burggraaf van Zeeland en Reinout graaf van Gelre elkaar beloven en zich zullen houden aan de overeenkomst. Gerard moet betalen 16 penningen voor St. Pieter dag (22 februari) volgens Zutphense rechten, voor de goederen in de Tielre- en Bommelerwaard. De brief die de heer Van Voorne heeft van wijlen de heer Reinout blijft van kracht. De nakomelingen van Van Voorne hoeven niet meer de eed van trouw en manschap af te leggen. Huize Acoye is niet meer leenroerig aan de graaf van Gelre. Datum maandag na de Allerheiligen dag (1 nov.) 1330.

Oorkonde waarin graaf Willem, Acquoy schenkt aan burgraaf Gerard van Voorne 1330

Oorkonde in extenso.

Reynout van Ghelre en Seyraut van Voorne

Wi Willaem grave van Kenegouwen et di (en Goden) maken cond ende kenlic allen luden dat dit es onse geghen twischen onsen lieven neve, enen hoghen man here Reynoude grave van Ghelre op die ene zide en here Gherade here van Voirne, burchgrave van Zeeland, op die ander zide, des si an beyden ziden an ons ghebleve ware, en gheloveden elkerlijc voir hem onse zegghe te houde. In den eirsten zeggghen wi dat onse lieve neve die grave van Ghelre voirnoemd gheren zal onsen neve den here van Voirne voirnoemt. (16 munt ?) sjaers, den groten over zestien pennin- ghe gherekent, van hem en sine nacomelinghe te houden hi en sine nacomelinghe te Juytvenschen rechte. Dese (16 munt ?) sjaers zal hi hem bewesen in ghoeden zekern ghoede tusschen die ende zente Pieters daghe in den lenten naist comende in Tielrewaert of in Boemelrewaert, also dat se die here van Voirne of sine ghewairde bode alle jarhe vrichken (verichten) op boren dach en dese (16 munt ?) sjaers mach etc. etc. God die ziele of hebben moet, of van sijne selfs wegghen, toit op den dach van huden; mair wi zeggghen vaste en ghestade den brief die onse neve die here van Voirne heeft van onsen neve den grave van Ghelre, dair God die ziele of hebben moet, alle van der quitancie die hi dede van der mancap (manschap) van den huse van Acoye. En hier bi so segghen wi ene alinghe effeninghe ende vrien- scap tusschen den partyen voirschreven; en quame in desen zeggghen enich stoer hier namels, dat houden wi tote onsen verclaersen. In kennessen hierop hebben wi ghegheven ende ghedaen tote Hoghe-grave des manendaghes na Alre Heylighen dach int jaer ons Heren dusend driehondert ende dertich (1330).

Wapen van Gerard van Voorne, op de rand staat:

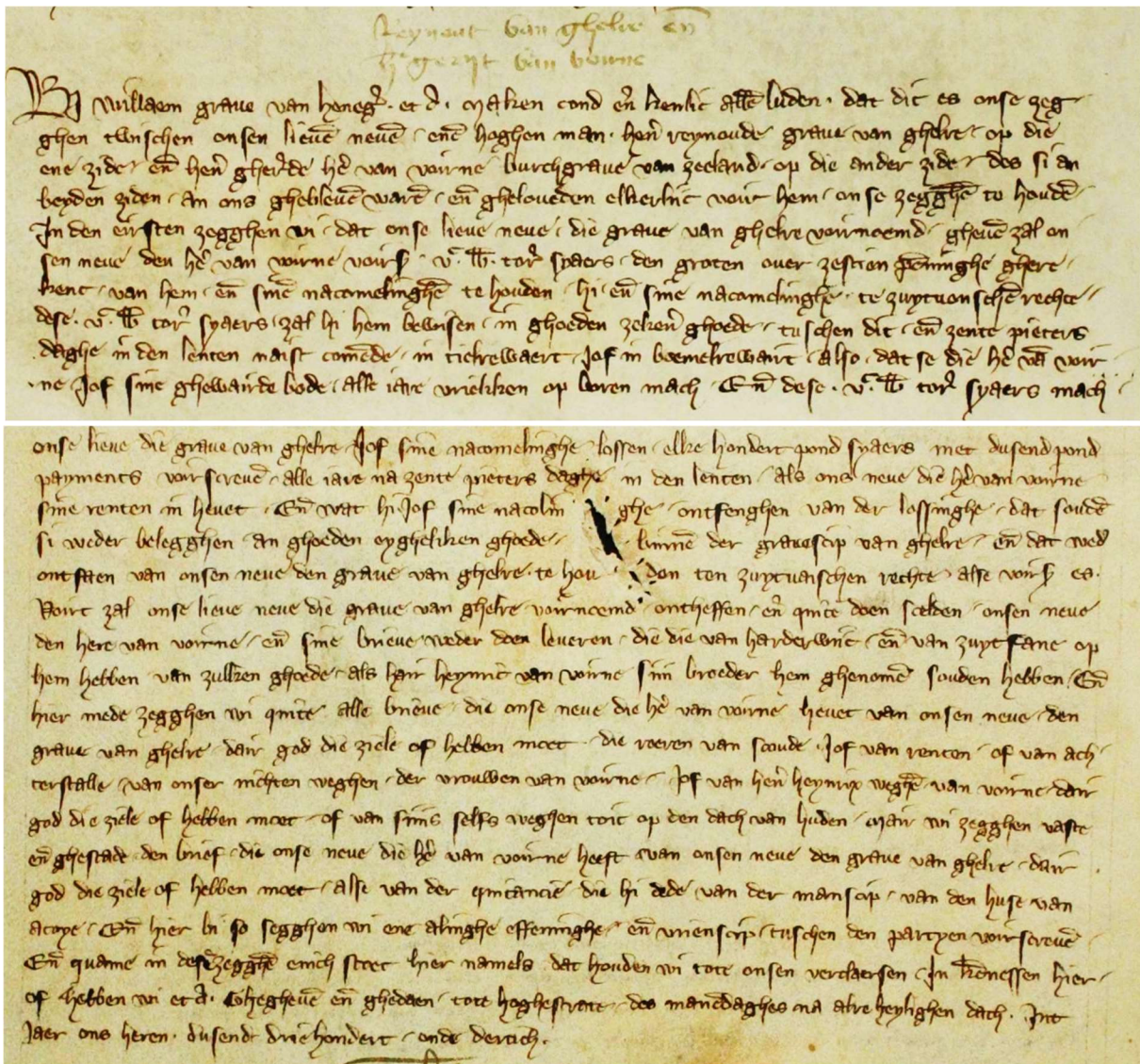
GER: DNI: DE VORNE CASTELL: SELAND

Gerardus dominicus de Vorne castellus Seland

Gerard heer van Voorne kastelein Zeeland

Bovenvermelde oorkonde werd gegeven aan Gerard van Voorne, en door de graven van Gelre ingeschreven in hun Leen- en Registerkamerboek (LRK-boek).

Hieronder de oorkonde uit LRK-boek van de graven van Gelre.

Dat de heren Van Voorne invloedrijk waren blijkt bij het opmaken van de balans van hun werken. Te noemen zijn onder meer de kerken, waarvan de heren Van Voorne de begeving hadden, Oostvoorne, Ouddorp, Rockanje, Zwartewaal, Acquoy en de kerk te Den Briel.

1366

2^e Leenvrouw van Acquoy, Catharina van Voorne.

Na het overlijden van Gerard van Voorne in 1366 krijgt zijn oudste dochter Machteld lijftocht (vruchtgebruik) van Acquoy en haar zus Catharina van Voorne(burch) wordt eigenaresse van Acquoy. Haar zoon Godfried van Loon, heer van Heinsberg erft Acquoy na haar overlijden en verkoopt Acquoy in 1371 aan Otto van Arkel, heer van Heukelum. Zal van deze verkoop van Acquoy, aan Otto van Arkel, heer van Heukelum de originele oorkonde van Otto van Arkel en de inschrijvingen van deze oorkonden in de boeken van de (LRK) van Van Voorne en van Van Arkel hieronder plaatsen.

1371

3^e Leenheer van Acquoy, Otto van Arkel, heer van Heukelum.

Oorkonde in de hedendaagse taal.

Godfried van Loon Heer van Heinsburg maakt bekend aan alle lieden dat hij het slot van Acquoy met de daarbij behorende Hoge- en Lage rechten van de Heerlijkheid Acquoy, tienden rente, visserij en vogelrij te water en te land met alle toebehoren, zoals zijn lieve moeder (Catharina van Voornenburg) bezeten had, verkocht heeft aan Otto van Arkel, heer van Heukelum. En wij bekennen dat heer Otto van Heukelum alle penningen voldaan heeft.

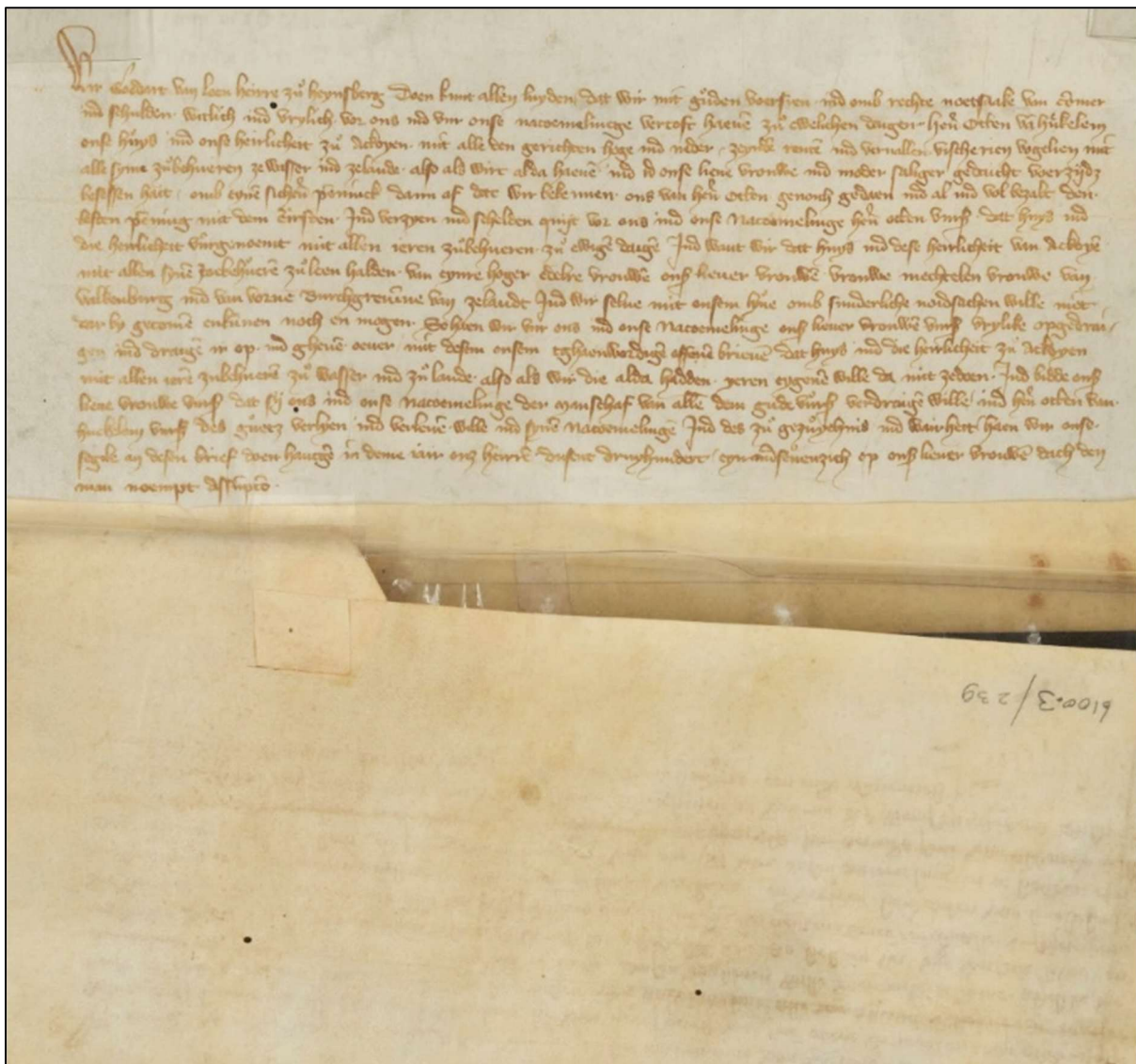
Voorts maak ik bekend dat Mechteld van Voorne, gravin van Zeeland, de leenrechten van Acquoy krijgt van haar zwager Otto van Arkel (Van Heukelum). Als bewijs van waarheid hebben wij onze zegels onder deze brief gehangen op de 2^e februari 1371. Merk op dat in 1371 Mechteld van Voorne de eerste leenvrouw van Acquoy is die we kennen.

Oorkonde in extenso.

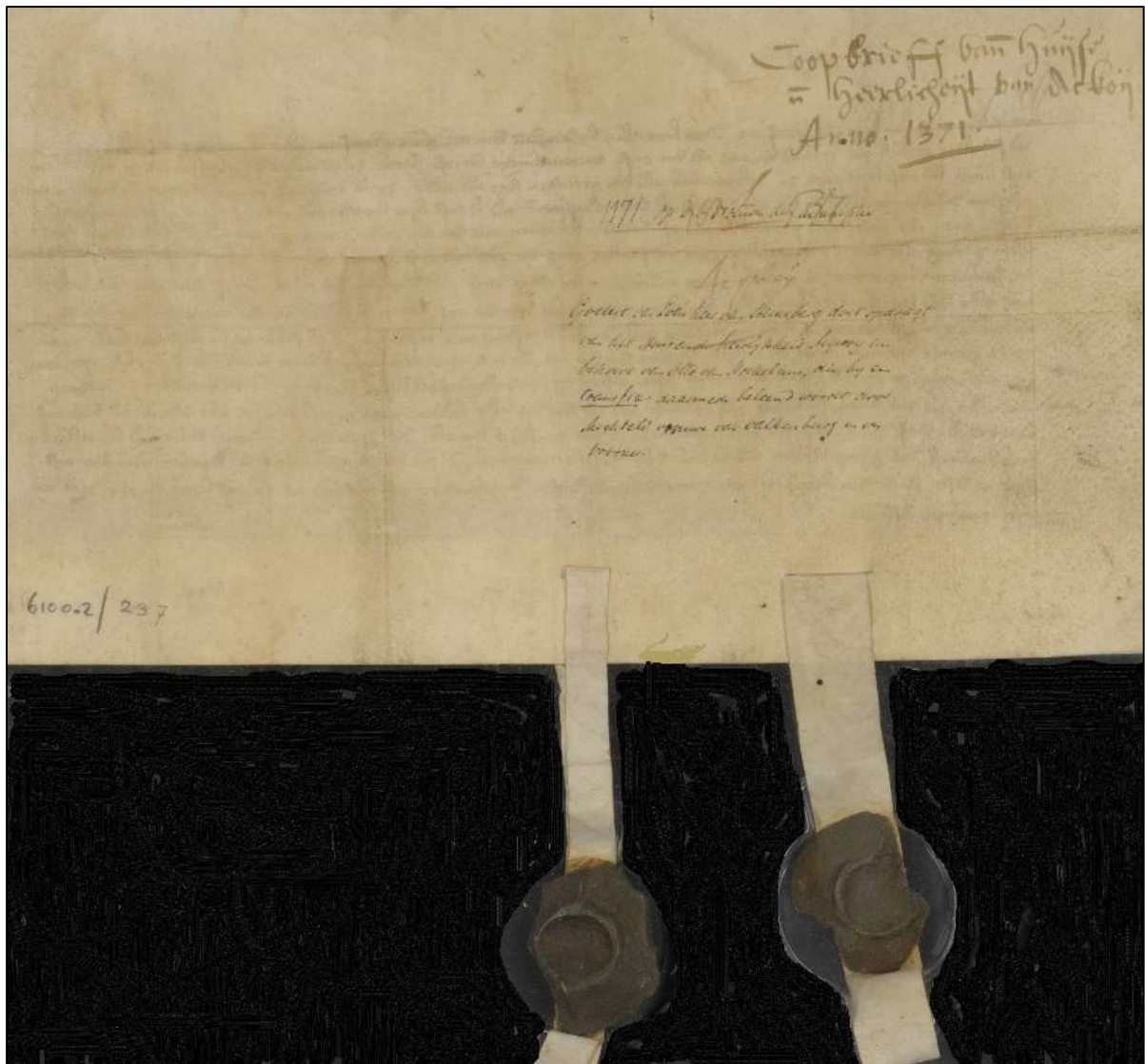
Wij Godfried van Lone Keere van Keynsburch doen cont en bekenne allen luiden dat wij mit goeden voirzien ende om rechte nootsaken wille van commer en schulden wittelic en vrijlic voir ons en onssen nacomelingen vercocht hebbe ten eweliken daghen Keeren Otten van Kokelem onsse Kuijs en onsse Keerlicheijt tot Akoyen mit de gherechte Hoge en Neder-tiende en renten en vervallen rysscheriye voghelriye en mit allen sijne toebehore te water te lande alsoe als wij 't hebben en soe onsse lieve vrouwe en moeder (Catharina van Voornenburg) dair Goode zeij lof hebben moet voirtijts beseten had om eenen zekere pennen daeraf des wij bekenne ons van Keeren Otten ghenoech gedaen en al ener wel betaelt de leste penningen metten eerste en stelden quite voir ons en onse nacomelingen Keeren Otten voirseijt dat Kuis en Keerlicheijt voirnoemt mit allen toebehoren tot eweliken daghen en want wij dat Kuis en Keerlicheijt van Akoyen mit alle horen toebehoren te leen houden van eenre Hoge edelen vrouwe onsse Keeren vrouwe Machtelt vrou van Valkenburch en van Voirne en burch Gravinne van Zeeland en wij zelve mit onsse live om sonderlingen nootsaken wille met dair bij gecomen en connen noch en mogen soe hebben wij voir ons en onssen nacomellingen) onse Keeren vrouwen voirseijt vrijliken op gedragen en dragen hair op en geven mit dese teghenwoirdige open brief dat Kuis en die Keerlicheijt van Akoyen mit allen hoiren toebehoren te water en te lande alsoe als wij die dair hadden haren vrije eijghenen wille dair mede te doene en bidden onssen Keere vrouwen voirseijt dat sij ons en onssen nacomelingen dat manscip van allen desen goederen voirseijt verdragen wille en Keere

Otten van Hokelem vorseijt den goeds verlijen en verlenen wille en sinen nacomelingen en des te eenre getuigenis en waarheit hebben wij onssen zeghelen aen desen brief doen hangen in den jair ons Keeren 1300 een en 't zeventich op onsse Keeren vrouwendah (2 februari) die men noemt assumptio.

Hieronder de originele oorkonde van Otto van Arkel, uit 1371 met zegels, daaronder dezelfde oorkonde uit de LRK-boeken van Van Voorne en van Van Arkel. Deze stukken komen uit het Nationaal archief, Zeeuws archief en Gelders archief.

Originele oorkonde uit 1371, de zegels hangen achter het omgeslagen blad

Achterzijde van de oorkonde uit 1371

Op de achterzijde staat

Coopbrief van Huijse en Keerlicheijt van Ackoij Anno 1371.

1371 Op vrouwendag Assumptio (15 aug.) Acquoy

*Godert van Loen heer van Keinsberg doet opdragt van het
Kuis ende Keerlijckheid Acquoy ten behoere van Otto van
Keukelum, die bij een transfix daarmede beleend wordt door
Mechteld vrouwe van Valkenburgh van Voorne.*

(Transfix is een stuk dat aan de oorkonde is bevestigd, waarin staat dat Mechteld van haar zwager Otto van Arkel, de leenrechten krijgt).

Dezelfde oorkonde uit het LRK-boek van Van Voorne

Wir Goedaert van Loen heere van Heynsberg doen rondt allen Liden dat
 wy mit guden wesen ind omb recht moetsake van rommer ind seculden
 wyltich ind vryheit wot ons ind wot onse nacomelingen der oost haren zu
 eweliken daghen hien Otten van Guekelim onse huyb ind onse heerlicheit
 zu Artoyen mit alle den geynghen hage ind neder zeyden renten ind wozelke
 wyltichanen dogalen mit alle sone zu behoude ze wasser ind zelande also als
 wort alda breuen ind id onse Lene vrouwe ind moeder say saliger gedacht
 wot zyd besessen hant om eyner sone penninge darr aff dat wot bekome
 ons van hien Otten genouch gedain ind al ind ood bezalt den Liden
 penning mit den ersten ind verzein ind seculden quyt wot ons ind onse
 nacomelingen hien Otten wot dat huyb ind die heerlicheit dur genouch
 ind dese heerlicheit van Artoyen mit allen zonen zubehoude zu loen halden
 van eyner hoghet edere vrouwen onser lieuer vrouwen vrouwe mitschen
 vrouwe van dalkenburc ind van dorne huytreyne van zelande ind
 wot selue mit onsen Lene omb smidertiche moetsake wille met darr by
 geyngen en kenne noch en moghen boe hain wir wot ons ind onse
 nacomelingen onser Lenes vrouwen wot wylke ogedraghen ind
 draghen ir op ind geyngent met desen onsen eygenwordingen offene
 wot ons dat huyb ind heerlicheit zu Artoyen mit allen wren zubehoude zu
 wasser ind zu Lande also als wot die alda hadden yeren eygenen wille
 da mit zeyden ind biddt onser Lene vrouwe wot sereuen dat sy ons ind
 onse nacomelingen der gauschaft van allen den guden durt
 wot draghen wille ind hien Otten van Guekelim durt des guez wylke
 wot hant hain wot onse Begeli on desen bruff doen ginge in deme
 jaar onz haren dusent drem hondert eyn ind sinentert op onser lieuer
 vrouwen darr den man noempt Assumptio

Dezelfde oorkonde uit het LKR-boek van Van Arkel

Wir Goede van Lone heere van Heynsburch doen cont en kenne allen liden die wy mit guden wesen en
 om recht moetsake wille van romer en sulden wylke en vryheit wot ons onse nacomet dert
 hebbe ten eweliken daghe hien Otten van holdem onse huyb ind onse heerlicheit tot Artoye mit den gye
 wyltich hage en neder zeyde en wate ind wozelke wyltichanen daghe ind mit alle sone toe behoude
 te wot ind te lande also als wot die alda hadden yeren eygenen wille ind wot ons ind onse
 hebbe moet bewene besessen hant om eyner sone penninge d' of de wot bekome ons van hien Otten
 nacomet hant ood wot dat huyb ind heerlicheit durt genouch ind dese heerlicheit van Artoyen
 mit allen zonen zubehoude zu loen halden van eyner hoghet edere vrouwen onser lieuer
 vrouwen vrouwe mitschen vrouwe van dalkenburc ind van dorne huytreyne van zelande ind
 wot selue mit onsen Lene omb smidertiche moetsake wille met darr by geyngen en kenne
 noch en moghen boe hain wir wot ons ind onse nacomelingen onser Lenes vrouwen wot wylke
 ogedraghen ind draghen ir op ind geyngent met desen onsen eygenwordingen offene wot ons
 dat huyb ind heerlicheit zu Artoyen mit allen wren zubehoude zu wasser ind zu Lande also
 als wot die alda hadden yeren eygenen wille da mit zeyden ind biddt onser Lene vrouwe
 wot sereuen dat sy ons ind onse nacomelingen der gauschaft van allen den guden durt des
 guez wylke wot hant hain wot onse Begeli on desen bruff doen ginge in deme jaar onz
 haren dusent drem hondert eyn ind sinentert op onser lieuer vrouwen darr den man
 noempt Assumptio

gedraghe en draghe hant op en gule mit des onse eygenwordinge d' of de durt huyb ind heerlicheit van
 Artoye mit alle sone toe behoude te wot en te lande also als wot die alda hadden yeren eygenen
 wille ind wot ons ind onse hebbe moet bewene besessen hant om eyner sone penninge d' of de
 wot bekome ons van hien Otten nacomet hant ood wot dat huyb ind heerlicheit durt genouch
 ind dese heerlicheit van Artoyen mit allen zonen zubehoude zu loen halden van eyner hoghet
 edere vrouwen onser lieuer vrouwen vrouwe mitschen vrouwe van dalkenburc ind van dorne
 huytreyne van zelande ind wot selue mit onsen Lene omb smidertiche moetsake wille met darr
 by geyngen en kenne noch en moghen boe hain wir wot ons ind onse nacomelingen onser
 Lenes vrouwen wot wylke ogedraghen ind draghen ir op ind geyngent met desen onsen
 eygenwordingen offene wot ons dat huyb ind heerlicheit zu Artoyen mit allen wren zubehoude
 zu wasser ind zu Lande also als wot die alda hadden yeren eygenen wille da mit zeyden
 ind biddt onser Lene vrouwe wot sereuen dat sy ons ind onse nacomelingen der gauschaft
 van allen den guden durt des guez wylke wot hant hain wot onse Begeli on desen bruff
 doen ginge in deme jaar onz haren dusent drem hondert eyn ind sinentert op onser lieuer
 vrouwen darr den man noempt Assumptio

Merk op dat de schrijfwijze van de naam Gerard van Loon niet gelijk is in alle oorkonden.

Wij Goedens van Loen heire van Heynsberg, staat op de originele oorkonde.

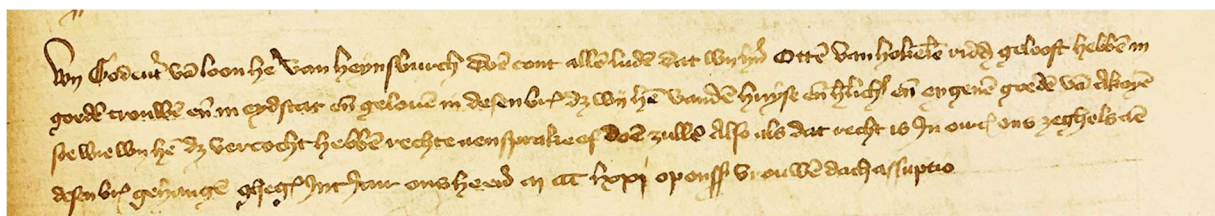
Wij Godens van Lone heere van Heynsburch, staat in het LRK-boek van Van Voorne.

Wij Goedaert van Loen heere van Heynsberg, staat in het LRK-boek van Van Arkel.

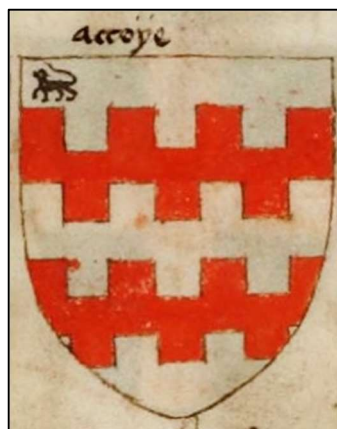

En als vierde vond ik in het leenboek van Gerard van Voorne een aantekening waarin staat dat hij het huis en de burch met de daarbij behorende landerijen en de rechten van de heerlijkheid Acquoy, verkocht had aan ridder Otto van Heukelum op de 20^e aug. 1371.

Wij Godert van Loon he' (heer) van Keynsburch doe cont allen lude dat wij heeren Otto van Kokele (Heukelum) ridder geloofst hebben in goede trouwe ende eyghene ende geloven in desen briede wij he' vande huijse ende heerlicheijt ende eijgenen goederen van Akoye soe wie wij hem vercocht hebben rechteren spraeke of doen zullen also als recht is over en ons zeghels aen desen brief gehange ghe-segelt int jaer ons heere in mcccclxxi (1371) op onsse vrouwendach assumptio (20 aug.).

Van de heer D. G. van Maren kreeg ik onderstaande wapens van Van Arkel en van Acquoy. Deze wapens heeft hij gevonden in een oud wapenboek dat gedateerd is eind 14^e eeuw. Dat wapenboek Armorial de Bellenville berust in het Nationaal archief te Frankrijk. Ook de landkaart gemaakt in opdracht van Alva komt uit het archief van D. G. van Maren.

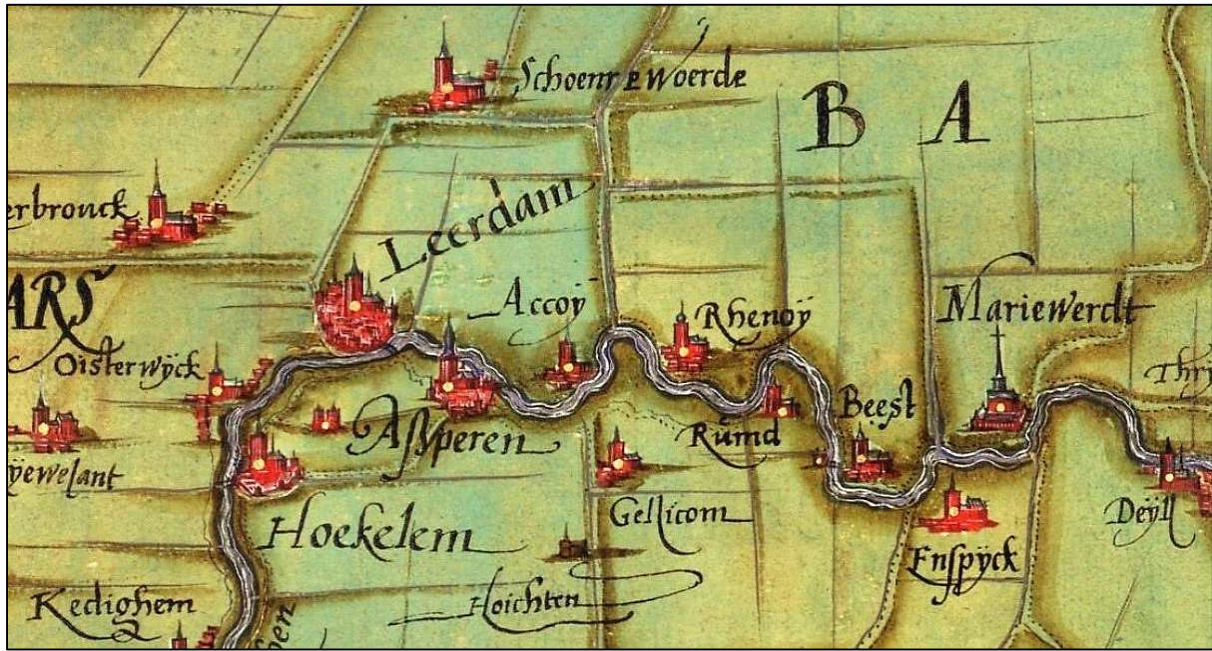

He' (Heer) van Asperen
 De zesde he' (Heer) droech een scilt van zilver die hi (hij) vor hem hilt van keel (rood) twe baren getinneert (gekanteld) in dien dat ghut (plunderend) teneren geert een maerle (vogel) int hooft vande scilt (schild) van sabel (zwart) droech die ridder milde (genadig)

Van Arkel heer van Asperen

De zesde heer droeg een schild - van zilver die hij voor hem hield - twee rode gekanteelde stormladders - als men plunderend op oorlogspad gaat - een vogel in het hoofd van het schild - in zwart droeg de ridder milde.

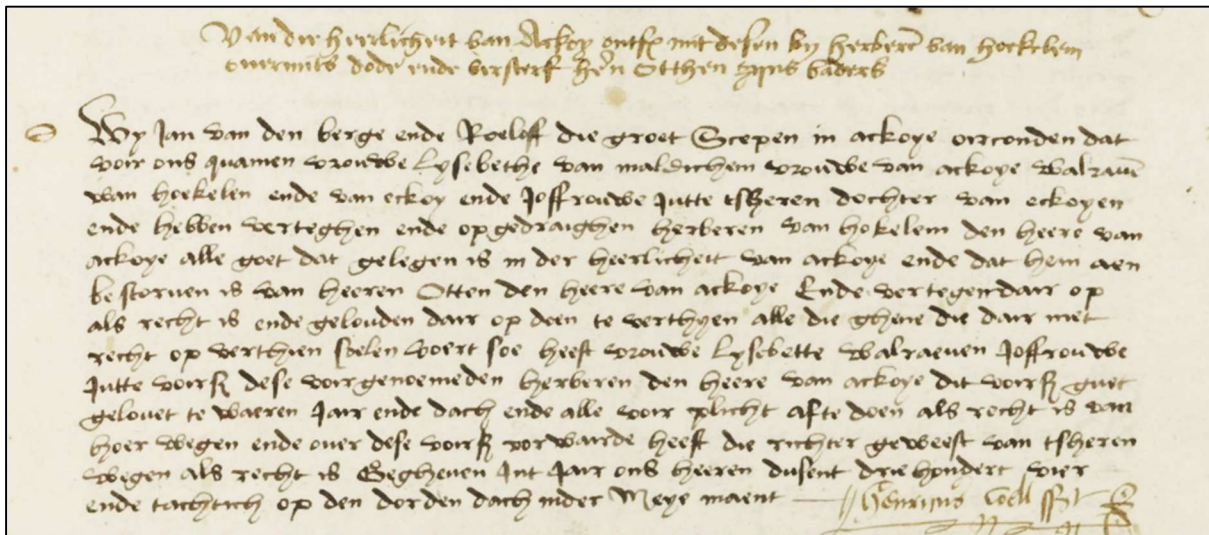
Op het wapen en op onderstaande landkaart zien we dat Acquoy geschreven werd als Accoye en Accoy.

1384

4^e Leenheer van Acquoy, Herbaren van Arkel.

Na het overlijden van Otto van Arkel, maken de schepenen van Acquoy, Jan van de Berghe en Roeloff de Groot een oorkonde op waarin ze bevestigen dat Lysbeth van Maldichem (vrouw van Otto) en hun kinderen Walraven en Jutte hun erfdeel over dragen (wat hun aanbesteren is) aan de zoon van Otto, Herbaren van Arkel, heer van Ackoye. Actum de 3^e mei 1384.

Oorkonde waarin staat dat Herbaren van Arkel de eigenaar is van Acquoy 1384

Oorkonde in extenso.

Van de heerlijkheit van Ackoy onsse met desen bij Herbert van Hoekelen ondermits dode ende versterf heer Otthen zijne vaderh

Wij Jan van den Berge ende Roeloff de Groet Schepen in Ackoye oorkonde dat voor ons quamen vrouwe Lysbethe van Maldichem, vrouwe van Ackoyen Wahaven van Koekelem ende Ackoy ende juffrouwe Gutte de heere dochter van Ackoyen ende hebben vertheogen (afzien van) ende opgedraighen Kerberen van Koekelem den Heere van Ackoye alle goet dat gelegen in den Keerlicheit van Ackoye ende dat hem aanbestorven is van Heere Otten den Heere van Ackoy (Otto van Arkel, heer van Heukelum). Ende verlegen daerop als recht is ende gelouden (beloven) daerop doen te vertheogen alle de ghene die daer met recht op vertheogen soelen voort soe heeft vrouwe Lysbeth Wahaven joffrouwe Gutte voorschreven dese voorgenoemde Kerberen den heere van Ackoye dit voorschreven goet gelouet (belooft) te waeren jaer ende darbij aale voor plicht afte doen als recht is van hoer wegen ende ener dese voorschreven vorwaerde heeft die echter geweest van 't heren wegen als recht is Seghenen int jaer onse heeren dusent drie hondert vier en tachtigh op den dorden dagh Meye maent (1384).

1407

Herbaren van Heukelum, heer van Ackoy verklaard een vredesovereenkomst gesloten te hebben met de Bisschop van Utrecht, Frederik van Blankenheim op de 28 febr. 1407.

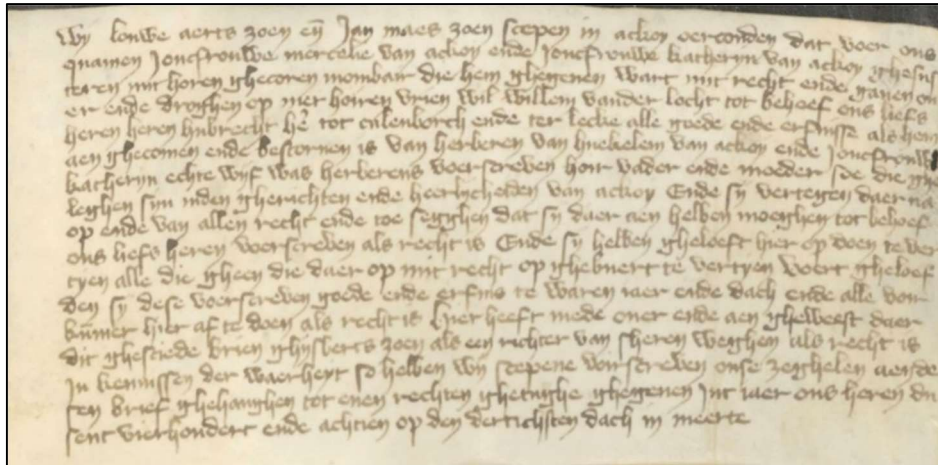

Bisschop Fr. van Blankenheim - Wapen van de bisschop - Oorkonde Utrechts archief

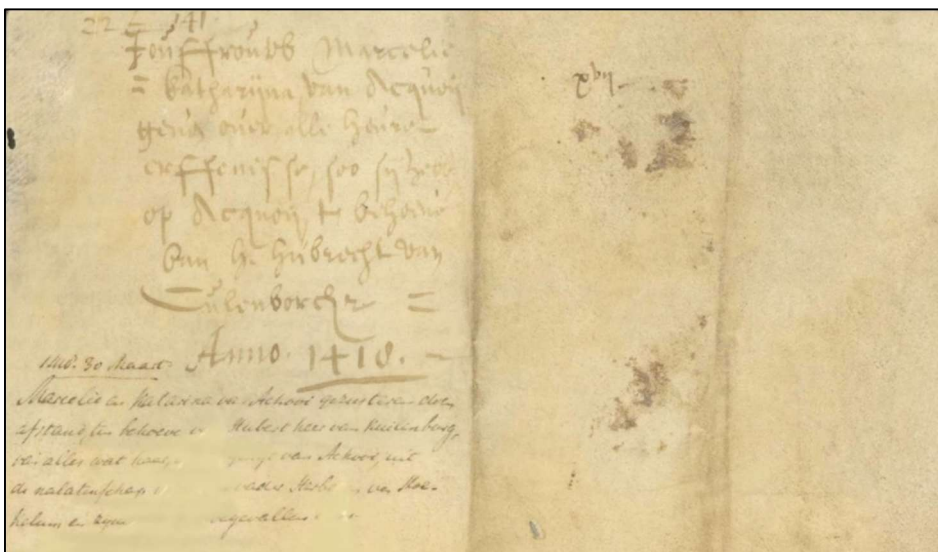
1418

5^e Leenheer van Acquoy, Huibert van Culemborg.

Na het overlijden van Herbaren van Arkel, heer van Ackooi, maken de schepenen Louwe Aertszn. en Jan Maeszn. een oorkonde op waarin staat dat Huibert van Culemborg de eigenaar wordt van Acquoy. In deze oorkonde doen de erfgenamen van Herbaren, Marcelle en Katarina van Ackooi gezusters afstand ten behoeve van, Huibert heer van Kuilemborg, van alles wat haar in het gericht van Ackooi uit de nalatenschap van hun ouders Herberen en Katherijn van Hoekelum toegevallen is. Anno 30 maart 1418.

Voorkant van de oorkonde uit 1418

Achterzijde van de oorkonde uit 1418

1454

6^e Leenheer van Acquoy, Jacob van Gaasbeek.

De vrouw van Hubert van Culemborg, Yolante van Gaesbeek, geeft Acquoy na haar overlijden in 1454 aan haar broer Jacob, baron van Gaesbeek, Abcoude, Putten, Strijen, stadhouder van Holland, erfmaarschalk van Henegouwen, raadsheer van het Hof van Holland, Zeeland en West-Friesland.

Jaques baron de Gaesbeke de Abcoude de Durstede et du Paysde (en het land) Putten et Strijen etc. 1459-1407

Steeds blijkt dat Acquoy vererfd, verkocht wordt in de familie. Daarna komt Acquoy in handen van Willem van Boxmeer.

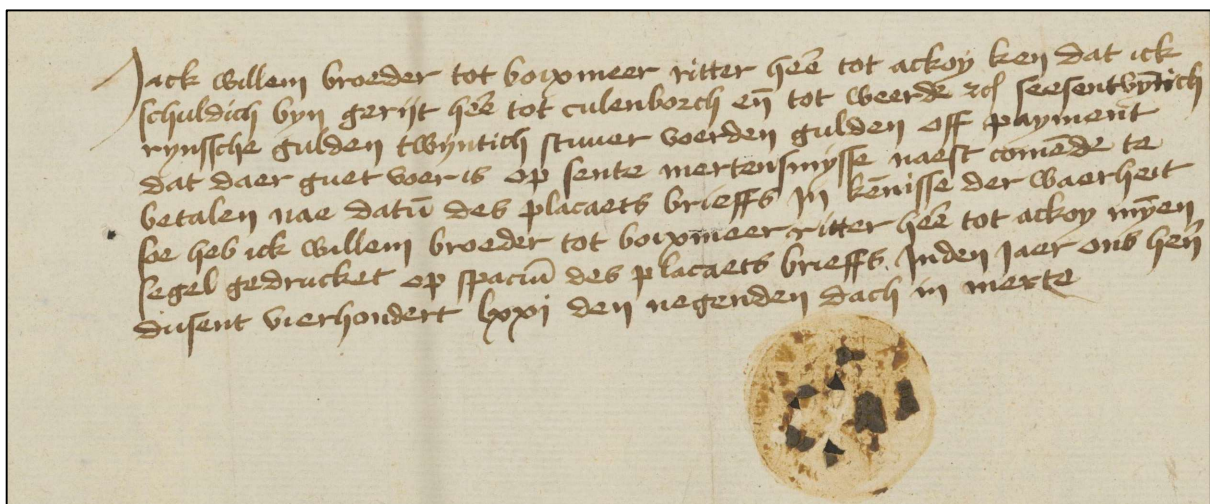
1471

7^e Leenheer van Acquoy, Willem van Boxmeer.

Dat Willem van Boxmeer heer van Acquoy was blijkt uit onderstaande akte waarin Willem op de 9 maart 1471 erkend 26 Rijnse gulden schuldig te zijn aan Gerrit van Culemborg.

Akte in extenso

Ich Willem broeder tot Boxmeer ritter, heer tot Acqoy ken dat ick schuldich ben Gerijt heer tot Culemborch en tot Weerdehof sesentwintich rijnssche gulden twijntich stuiver voerden gulden off paijment (betaling) dat daer guet voer is op Sente Mertensnyse naest comende te betalen nae datu des plaets brieffe kenisse der waarheit soe heb ick Willem broeder tot Boxmeer ritter heer tot Acqoy mijen segel gedruckt op ? des plaets brieffe in den jaer ons heere dusent vierhondert (1400) LXXX (71) den negenden dach in merte (9 maart 1471

Akte uit 1471

Willem van Boxmeer, verkoopt Acquoy in 1475 aan Jan van Montfoort (**8^e Leenheer**). Na het overlijden van Jan van Montfoort in 1498 erft zijn dochter Agniese (**9^e Leenvrouw**), Acquoy. Agniese van Montfoort is gehuwd met Jan van Cruijningen, heer van Heenvliet. Hun zoon Joost van Cruijningen verkoopt Acquoy in 1513 aan Floris van Egmond, graaf van Buren en Leerdam, heer van IJsselstein, Kortgene, Jaarsveld en Sint Maartensdijk, markies van Veere, stadhouder van Holland, Zeeland, Gelre en Friesland etc. etc. Wat opvalt is dat nu voor de eerste keer de koopsom van Acquoy wordt vermeld.

1517

10^e Leenheer van Acquoy, Floris van Egmond.

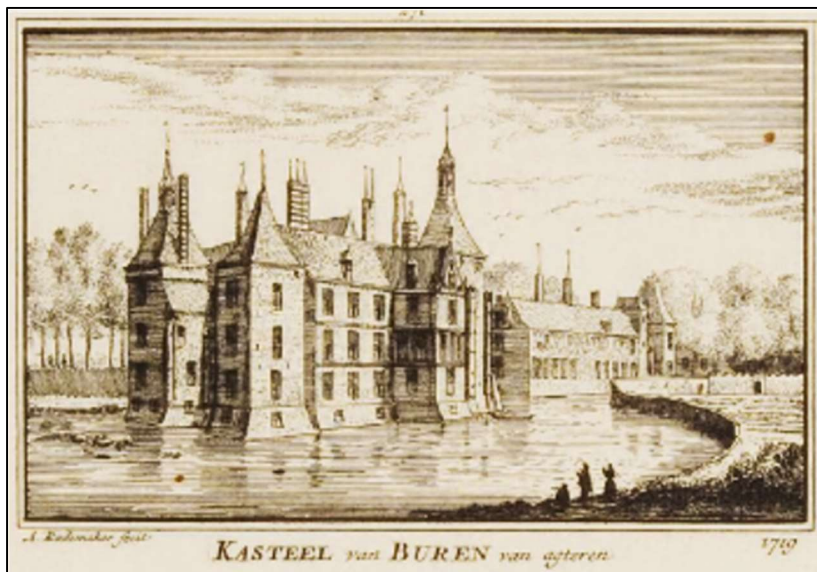

Floris van Egmond (1469-1539)

In 1519 schilderde Jan Gossaert dit portret van Floris van Egmond. Gossaert besteedde veel aandacht aan Van Egmonds modieuze kleding van wit damast, goudbrokaat en marterbont. Aan een fluwelen lint hangt het teken van de Orde van het Gulden Vlies, een prestigieuze ridderorde van de Habsburgse keizer.

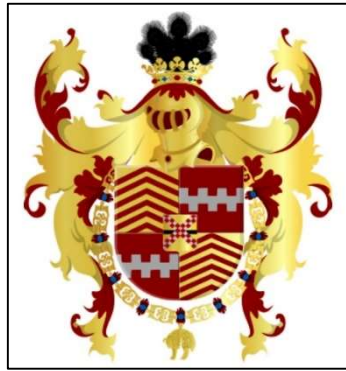

Floris van Egmond was een machtig en invloedrijk man, van hoog aanzien. In 1514 krijgt Floris opdracht van Keizer Maximiliaan van Oostenrijk om zijn kleindochter Maria naar de kroonprins in Hongarije te brengen. Het was een gevaarlijke tocht van Leuven naar Wenen. Hij slaagde erin om de 8-jarige bruid binnen zes weken in Wenen te brengen. Floris regelde veel (militaire) opdrachten voor de keizer en werd daar goed voor beloond. Zijn kasteel in Buren werd door Floris opgeknapt, onder leiding van de Italiaanse architect Pasqualini, de 170 kamers werden gemoderniseerd. Floris had twee dochters en één zoon Maximiliaan, vernoemd naar zijn keizer, Maximiliaan van Oostenrijk, de opa van Karel V.

1513

Laurens Spernagel, gemachtigde van Joost van Cruijningen, deelt mede dat Floris Heer van IJsselstein, stadhouder van Holland, op de 18 november 1513 gekocht heeft van Joost Heer van Cruiningen, de heerlijkheid Ackoy voor 9000 gulden te weten zes duizend gulden contant en voor de andere drie duizend gulden betaalt hij jaarlijks een rente van 30 gulden.

Van Egmond

Van Cruijningen

Wapen van Floris van Egmond, gevierendeeld: I en IV Van Egmond, II en III Van Buren, in het midden wapen van IJsselstein.

Wapen van Cruijningen, gevierendeeld: I en IV Van Cruijningen, II en III Van Borselen.

1514

In een hoog brief wordt medegedeeld dat Floris van Egmond, heer van IJsselstein, gekocht heeft van Joost van Cruijningen, Ackoij met het huis en de daarom liggende landerijen en de rechten van de Heerlijkheid Ackoy, zoals de heer Van Cruijningen het daarvoor in bezit heeft gehad. Floris betaald 6000 gulden contant en over de rest betaalt hij 30 gulden rente per jaar. Datum de 1^e juli 1514

Hoog brief in extenso.

Den hoogbrief waerbij Floris Heer van IJsselstein gecogt heeft van Joost Keere van Cruiningen, het dorpe genaemt Ackoij, met het huys, Heerlicheijt van justitiën thienden weeren (water, Linge) Beembden (laaggelegen land) bosschen, leenden landen thijnsen ende dat daer aenleeft, gelijk de Heere van Cruijningen dat te vooren beseten hadde, mite daer vooren betalende de somme van negen duijsent gulden, te weten ses duijsent gulden gereed (contant) ende de andere drie duijsent gulden ? doen naest comende, voorschreven soude die Heer van IJsselstein noch tot sijnen lasten houden 26 ofte 30 gulden 's jaers loorente gedateert den 1^e Julij 1514.

Des Hoogbriefft swaer bij Floris' Aelde
van Yffelstein, gevoft brieft van Joost
Aelde van Cruiningen, het Dorpe ge-
maent Acquoy, mit alle Bruijs, Beldre,
lyc belyent van Justitien, Chijnden,
Reeders, Bredembders, Boffeey, Lande,
Sandre, Chijnsen, ende dat daer oec
eldest, gelijck de Aelde van Cruiningen
dat te vore blyfden hadde, mit
daer vore betalende de somme van
meys dinstent guldens, te weten
se dinstent guldens, gelyck ende d'oudere
drie dinstent guldens van misse doen
maest comende; Voort siede de
Aelde van Yffelstein wegete synen laste
Auiders 26 ofte 30. guldens 's Jaers
beswente, gedateert den 1. July 1514.

Hoogbrief 1514

1516

Maximiliaan van Egmond, de zoon van Floris, had reeds in 1516 Acquoy verheven tot baronie. Voorheen werd gesproken over de heer van Acquoy maar vanaf die tijd schreef en sprak men over de baron van Acquoy en Acquoy werd in de stukken aangeduid met de baronie van Acquoy.

1517

Na deze verkoop van Acquoy in 1513, door Joost van Cruiningen, aan Floris van Egmond verleent geeft Karel V, heer der Nederlanden, Floris van Egmond de leenrechten behorende bij Acquoy op de 3^e maart 1517.

Oorkonde in de hedendaagse taal.

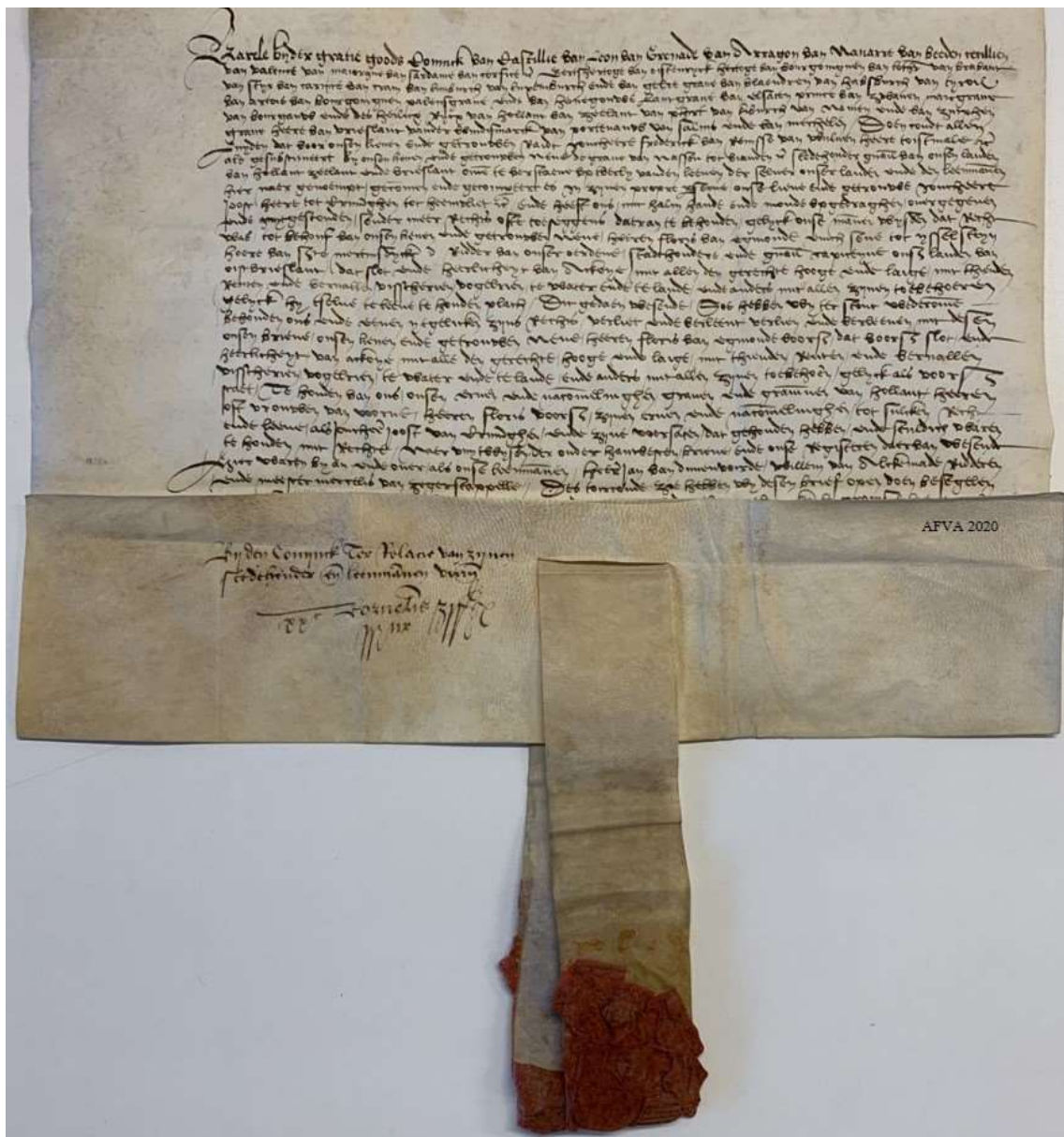
Karel de Vijfde heer der Nederlanden maakt bekend aan eenieder dat Floris van Egmond, heer van IJsselstein, heer van Sint Mertensdijk, ridder van Oerdene en Stadhouder, Graaf, Kapitein-Generaal van Holland en Oost-Friesland het slot en de heerlijkheid van Ackoy met alle hoge- en lage rechten etc. etc. gekocht heeft van Joost van Cruijningen. Namens Karel V hebben Jan van Duijvenvoorde, Willem van Alckemade en Mercellis van Zegercapelle hun zegels gehangen onder de oorkonde. Datum de 3^e maart 1517.

Karel V (1500-1558)

Oorkonde in extenso.

Heer Floris van Egmondt heer van IJsselsteijn Sint Mertensdijk en ridder van der Oerdene Karel bij der gratie Goods Coninck van Castillie van Leon van Grenaden doen condt aller luijden dat voor onsen lieven ende getrouwe Raedt Joncheere Frederick van Renesse van Wulven Keere van Oistmale en gesubstitueert bij onsen lieve ende getrouwen neve de graven van Nassouwe tot Vianden en Stedehouder grave van onsen landen van Holland Zeelant ende Orieslant omme te versane (verbinden) op den leenen der selven onser landen ende den leenmannen hiernaer genoempt gecomen ende gecompareert is in sijnen proper (eigen) persoon onsen lieve ende getrouwe Joost Keere tot Cruijningen tot Keendliet ende heeft ons met haren ende monde opgedragen overgegeven ende gecedeert (overgegeven) sonder meer regts ofte toeseggens daervan te behouden gelijk onsen mannen wijsden dat recht was tot behouf van onsen lieven getrouwen neve Keeren Floris van Egmond eenich sone tot IJsesteijn Keere van Sinte Mertensdijk en ridder van onsen Oerdene Stadthouder ende grave capiteijne onser landen van Oist -Oriesland dat slot ende Keerlijckheijde van Ackoye met allen aen gerechte hooge ende lage mit thierenden renten ende bevallen vissereijen vogelreijen te water ende te lande ende andere met allen sijnen toebehooren gelijk 't selve te leene te houden plach dit gedaen wesende soe hebben wij terstont wederomme behouden ons ende eener ijgelicken zijns recht verliet endt verclaert verene ende verleenen mit desen onsen brieren ende getrouwen neve Keeren Floris van Egmond voorseijt dat voorschreven slot ende Keerlichkeijt van Ackoye mit allen gerechten hoge en lage mit thierenden renten ende vervallen vissereijen te water ende te lande ende anders mit allen zijnen toebehooren gelijk als voorseijt staat te houden van onsen erven ende nacomelinghen graven ende gravinnen van Hollant Keeren oft Vrouwe van Doorne heeren Floris voorseijt sijner

erven ende nakomelingen tot sulcken recht ende leene als Jonchheere Goost van Cuijningen ende sijnen voorsaten dat gehouden hebben ende schuldich waren te houden mit rechte naer uijtwijzen der ouder-hantvesten brieven ende onse registeren daer van wesende hier waerbij aen ende over als onder leenmannen Heeren Jan van Duijrenvoorde Willen van Alckemade ridder ende meester Mercelis van Jegercappelle des oirkonde zoi hebben wij dese brieve open doen besegelen mit onsen zegelen van onsen leenen van Holland die wij noch dagelicx gebruiken bij promisse hiervan gehangen gegeven den ijdach (de 3^e dag) in Maerte int jaer onder Heeren duijsent vijfhondert ende sestien naer tecriven (schrijven) ons hoeft van Holland. Bij den Coninck tot Holland van zijnen stedehouder en leenmannen Buren.

Oorkonde Karel V beleent Floris van Egmond met Acquoy 1517

Bovenvermelde oorkonde werd ingeschreven in het LRK-boek van Karel de V op folio DCLXXXII.

Ook werd deze oorkonde geregistreerd in hel LRK-boek van Floris van Egmond.

A photograph of a handwritten document in a medieval script, likely Dutch or Flemish. The document has a header and multiple paragraphs of text. The ink is dark, and the parchment shows signs of age. The text is written in a dense, cursive hand. The header reads: 'Heer Floris van egmond heet by spekerij / Het inder d'yn / reddet vander eerdne'. The main text discusses various matters related to land, justice, and governance, mentioning 'gerichte' (courts) and 'vrees' (fear).

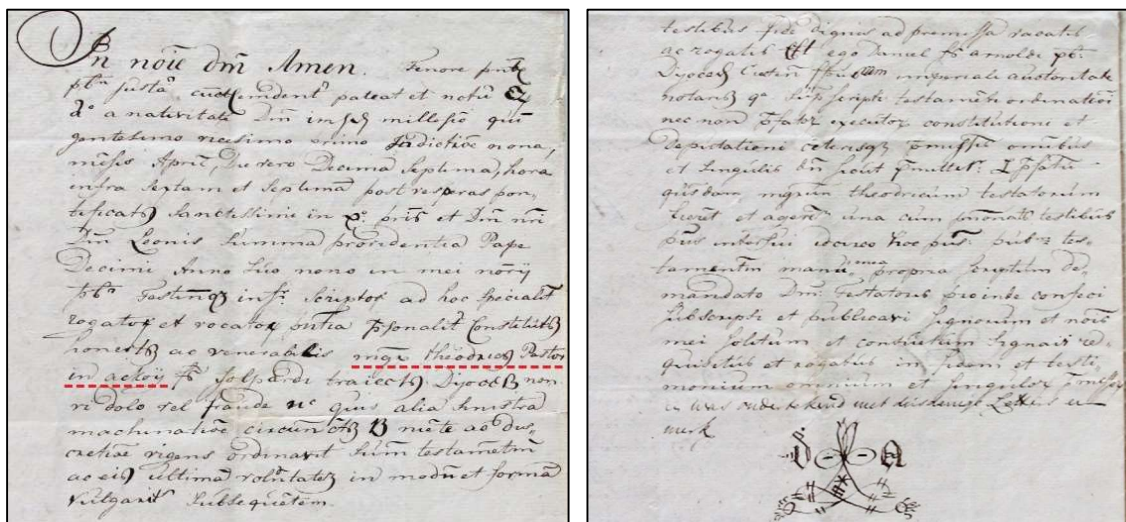
Oorkonde uit het LRK-boek van Floris van Egmond

1521

Op 17 april 1521 maakte de pastoor van Acquoy, Mr. Dirck Flopertsz (Folpert zoon) voor de schepenen van Acquoy zijn testament. De aanhef luidt: In de naam ons Heeren, Amen. Tot lof ende eerwaardigheijt van God almaghtigh en Maria sijnne ghebenedide Moeder etc. Het testament werd in het Latijn geschreven. Folpertsz. gaf vervolgens aan dat na zijn overlijden zijn lichaam in de gewijde aarde van de Asperense parochiekerk bij zijn broeder zaliger gedachten begraven moest worden. In dezelfde kerk moest ter ere van God en Folpertsz. ziel twee altaren worden gesticht en waarvoor zestien morgen land (ca. 10 Ha.) gelegen onder Acquoy voor de benodigde inkomsten moesten zorgen. Deze gronden werden aangeduid als Vicary Van Acquoy. Tevens stelde hij zijn zuster aan als collator die na zijn overlijden een vicaris moest benoemen. Na het overlijden van zijn zus Goltken Folpertsd. moest een bloedverwant in rechte lijn collator worden, waarbij de mannen voorrang hadden boven de vrouwen. Aan de Acquoyse kerk werden vijftien Rijnse guldens toebedeeld voor een eeuwige memorie op de eerste zondag in mei. Tevens moest de vicaris, die de pacht inkomsten innen en ervoor zorgen dat er regelmatig voor Dirck Folpertsz. gebeden werd. In die tijd dacht men dat je na je dood in een vagevuur terecht kwam. Hoe meer er gebeden werd hoe eerder je het vagevuur verlaten kon. Dat bidden door de Pastoor koste natuurlijk extra geld. Verder staat het testament nog vol met allerlei wensen die uitgevoerd moesten worden.

Collator, patroon (beschermer) van de "Vicarie van Acquoy" met benoeming bevoegdheid. Vicaris, plaatvervanger van de pastoor met opdracht pachtpenningen innen en besteden voor de zielenheil van pastoor Dirck Folpertsz.

Na de reformatie (beeldenstorm 1566 en de 80-jarige oorlog) werden deze gebruiken verboden. De inkomsten van de vicary goederen moesten anders besteed worden. Diverse overheden hebben hiervoor regels opgesteld, o.a. Maurits van Oranje, stadhouder in 1596, Napoleon in 1806 en de regering Den Uijl in 1975. Alle vicarieën (ca. 300) zijn na 1975 overgegaan in een stichting met eigen doelen. Behalve de Vicary van Acquoy, kom daar later nog op terug.

Een gedeelte uit het testament van Mr. Dirck Flopertsz. 1521

Na het overlijden van pastoor D. Flopertsz. wordt Arnoldus van Buren de nieuwe pastoor en na zijn overlijden in 1537 wordt Willem van Grunsvelt aangesteld door Floris van Egmond.

1537

De proost en aartsdiaken van Arnhem stelt voor de cure (geestelijke) van de Beata (zalige) Katherina kerk te Ackoy, Willem van Grunsvelt, na het overlijden van pastoor Willem van Bueren. Op de 25^e augustus in castro nostro de Bueren (in kasteel te Buren) benoemd Graaf Florentius van Egmonde, graaf van Bueren en Leerdam, heer van IJsselstein, Cranendonck, Sinte Maartensdijk en baron van Ackoy enz. pastoor Willem van Grunsvelt.

Na het overlijden van Floris van Egmond komt de baronie van Acquoy in het bezit van zijn zoon Maximiliaan.

1539

11^e Leenheer van Acquoy, Maximiliaan van Egmond.

Maximiliaan van Egmond (1509-1548) Grave van Buren etc. Velt-Overste des Keizers Carls de Vijfde. Graaf van Buren en Leerdam, baron van Acquoy, heer van IJsselstein, Jaarsveld, Sint Maartensdijk, Cranendonck en Eindhoven. Vanaf 1540 was hij voor keizer Karel de Vijfde en sinds 1555 voor koning Philips II van Spanje stadhouder van Friesland, Groningen, Drenthe en Overijssel.

Maximiliaan van Egmond volgt zijn vader op als hij 30 jaar is. Hij woont in het fraai verbouwde kasteel te Buren. Maximiliaan was in 1531 in de ridderorde van het Gulden Vlies verheven en maakte zo deel uit van de kring ridders rond keizer Karel V. 's Zomers ging hij op veldtocht met de keizer, in de winter vertoefde hij meestal aan het keizerlijk hof te Brussel of in Buren. Een van de grootste veranderingen die plaats vonden in Nederland gebeurde in de tijd van Maximiliaan van Egmond. De wereld werd geregeerd door twee machten, de kerk en de staat. De paus en de wereldlijke heersers waren het niet altijd eens, maar ze hadden elkaar nodig om de eenheid en dus de macht over hun gelovige onderdanen te handhaven. Uit deze tijd komt het gezegde, dat de keizer tegen de paus zei: "Houd U ze dom, dan zal ik zal ze arm houden".

In 1535 gaat Maximiliaan samen met de keizer de Turken in Noord-Afrika de les lezen. De keizer was gekrenkt door het optreden van de Turkse zeerovers in Italië, dat van Milaan tot

Napels aan hem toebehoorde. Jarenlang was de hele Middellandse Zee door zeerovers onveilig gemaakt. Ze vertrokken naar Barcelona, de Spaanse adel voegde zich bij hen en daarna stak de oorlogsvloot van wal, richting Noord-Afrika. De wind was gunstig en spoedig ging men voor anker bij Carthago. De vele zwaarbewapende Turken werden bestormd en verslagen. In 1546 leverde Maximiliaan nog een strijd tegen de protestants Duitse vorsten. Karel V schonk de graaf voor deze overwinning een gouden beker. Op het deksel zien we de graaf van Buren tijdens de overtocht met zijn troepen (30.000 man voetvolk en 7000 ruiters) over de Rijn trekken. Op de kelk staan diverse afbeeldingen van deze heldendaad. Deze beker bevindt zich thans in het gemeentehuis van Veere. Maximiliaan heeft hem nietaan zijn dochter Anna gegeven maar aan zijn neef Maximiliaan van Bourgondië, Markies van Veere.

Foto A. F. Verstegen

1548

12^e Leenvrouw van Acquoy, Anna van Egmond van Buren.

Na het overlijden van Maximiliaan van Egmond erft zijn dochter Anna al zijn bezittingen en titels.

Anna van Egmond, gravin van Buren, Lingen en Leerdam, baronesse van Ackoy, vrouwe van IJsselstein, Borssele, Grave, Cranendonck, Eindhoven, Jaarsveld, Kortgene, Sint-Maartensdijk en Odijk. Enige dochter van Maximiliaan van Egmont en Françoise de Lannoy en de eerste echtgenote van Willem van Oranje.

Anna van Egmond (1533-1558)

Na haar overlijden erft haar zoon prins Philips Willem, al haar bezittingen.

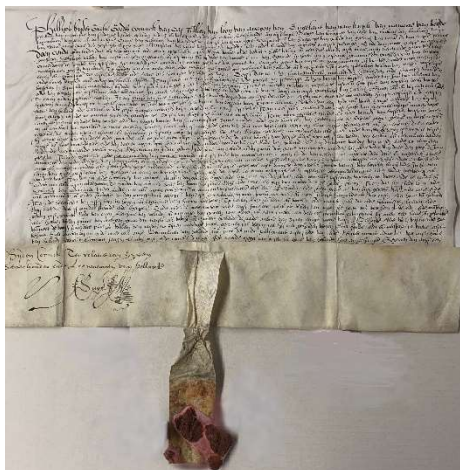
1559

13^e Leenheer van Acquoy, Prins Philips Willem.

Philips Willem werd in 1568 ontvoerd door de koning van Spanje Philips II, heer der Nederlanden. Philips II wilde zijn petekind in Spanje een goede katholieke opvoeding geven. Zodra hij meerderjarig was kon hij zijn bevelen in Nederland uitvoeren. Helaas voor Philips II is dat anders gelopen. Als baron van Acquoy nam zijn vader deze taak over. Later zijn halfbroer Maurits.

Philips Willem (1554-1618)

Oorkonde uit 1559, Philips II, koning van Castilië, beleent Philips Willem met de goederen afkomstig van zijn moeder. Omdat Philips nog minderjarig is wordt de eed van trouw en manschap afgelegd door hulder, Mr. Jacob de Milde pensionaris van Holland.

1566

Tien jaar na de benoeming van pastoor Willem van Grunsvelt, breekt de beelden storm uit. Op 8 oktober 1566 werd onder leiding van Wessel van den Boetselaer, als een van de eerste kerken, de St. Catharinakerk kerk te Asperen vernield en leeggeroofd. Pas twee jaar later komt Willem van Oranje in opstand tegen de koning van Spanje, omdat de koning Philips Willem ontvoerd had. In Leerdam, Buren en Acquoy en waarschijnlijk overal in de andere steden en dorpen waar Willem de macht had vond geen beeldenstorm plaats. De beelden werden op een vreedzame manier verwijderd en de pastoor werd dominee, of was reeds vertrokken.

1596

Het Hof van Gelre in Arnhem, stuurde in opdracht van stadhouder Maurits van Oranje, waarnemend baron van Acquoy, in 1596 een missieve (brief) met een begeleidend placcaat (bevel). Men moest 1/3 van de vicary opbrengsten vorderen t.b.v. de predikanten en schoolmeesters. Enkele maanden daarna op de 11^e mei, stuurt Maurits een brief naar Willem Pieck ambtman van Beesd en Rhenoy. In deze brief eist hij van baron Willem Pieck om er zorg voor te dragen dat van de in zijn ambt gelegen vicarien 1/3 deel van de opbrengst afgestaan moest worden aan de predikanten en schoolmeesters. Beesd had op dat moment volgens het boeje "De vicarieën in Gelderland" van W. Wijnants van Resandt, 4 vicarieën en Rhenoy geen.

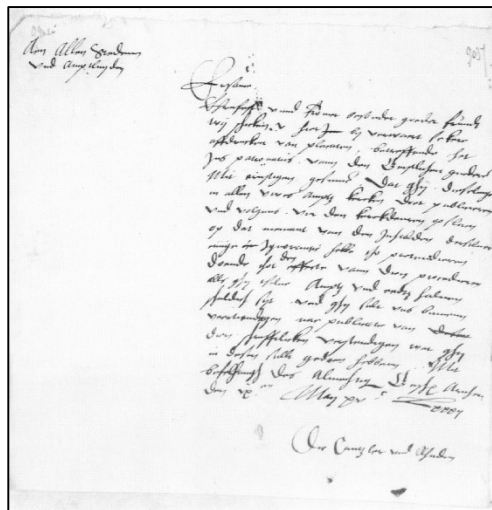
Aen den Amptman van Beest ende Renoije Willem Pieck

Edel Erentfest ende vrouwe besondere goede vriendt

Bevel van het Hof aan den amptman van Beest en Renoy, met last om er zorg voor te dragen dat van de in zijn ambt gelegen geestelijke goederen, die juris (rechts) patronatus zijn, om de bezitters 1/3 van de inkomsten te vorderen overeenkomstig resolutie (besluit) van de landschap. Actum 11 mei 1597.

Maurits (1567-1625)

Brief die Maurits schreef 1597

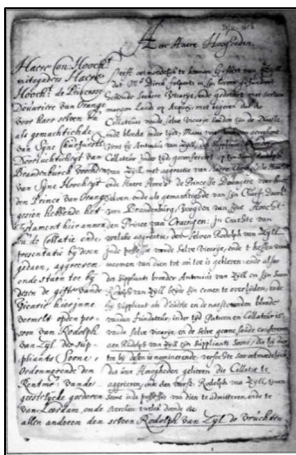
In het begin van 1600 speelde er een kwestie in de familie van Zijll, wie collator moest worden van de Vicarie van Acquoy, na het overlijden van Rudolph van Zijll. Prins Maurits besliste dat Antonie Van Zijll, zoon van Rudolph recht had op het collatorschap van de Vicarie van Acquoy. En deze Rudolph stelde zijn zoon aan tot vicaris. Hoe het verder ging in deze familie komt uit

de genealogie van de familie De Jong van Rodenburg.

De eerste collatoren en vicarissen zijn niet bekend, maar in het begin der zeventiende eeuw treft men aan als eersten collator of patroon der bedoelde Vicarie, den Heer Rudolph van Zijll, zoon van Antonie van Zijll en Maria Egberts van Enschede, geboren op de 28^e febr. 1582 en op 18 jan. 1610 gehuwd met Hillegonda Caesarius. Na het overlijden van deze Rudolph van Zijll, werd zijn oudste zoon, Antonie van Zijll, geboren op 31 maart 1612 en gehuwd met Saaya Tijckmaeker, patroon in de plaats zijns vaders. Die benoeming schijnt betwist te zijn door mevrouw Maria van Enschede, echtgenote van den Hendrik Caesarus predikant te Utrecht, tante van genoemden Antony van Zijll. Die betwisting was echter tevergeefs, daar Prins Maurits in zijn beschikking verklaarde, dat genoemde Heer Antony van Zijll (ook predikant), bewezen had, dat hij de naaste in den bloede van den stichter der Vicarie was.

De vicarie was opgenomen in de rekeningen van de rentmeester van de geestelijke goederen te Leerdam, vandaar de bemoeienis van Maurits, graaf van Leerdam en baron van Acquoy. De inkomsten bleven echter voorbehouden aan de leden van de familie Van Zijll en werden niet bestemd voor predikanten traktementen zoals elders.

Deze Antony van Zijll stelde tot vicaris aan zijnen zoon, Rudolph van Zijll die opgevolgd is door den Gijsbert van Zijll, welke laatste blijkens beschikking van Hare Koninklijke Hoogheid, de Prinses van Oranje, als voogdes van den Prins van Oranje in 1656 zijnen zoon Rudolph van Zijll uit zijn huwelijk met Anna de Wijn, tot vicaris deed benoemen.

Akte waarin de Moeder van Willem III, Rudolph van Zijll benoemd tot vicaris van de Vicarie van Acquoy.

*Princesse Douairière voor haar selven ende als gemachtighde van
sijn Doorluchtighe van Brandenburg voochdens van Sijne
Koocheijt den Prince van Oranje gesien hebbende het testament
hier annex en de Collatie ende presentatie bij desen gedaen
aggreeren ende staen toe bij desen de gifte van de vicarie hierinne
vermelt op en persoon van Rudolph van Zijll des suppliant's Soone*

*ordonnerende de Rentmeester van de geestelijke goederen van Leerdam ende allen anderen
den selven Rudolph van Zijl de vruchten. Actum 21 nov. 1656.*

In het boek van Mr. F. C. W. Koker "Geschiedenis van de vicarie-goederen" schrijft hij op blz. 113: In het begin der XIV eeuw en eindelijk door het huwelijk van de erfdochter van Maximiliaan van Egmond met Willem I, komt IJsselsteijn aan het Huis van Oranje. Dit geslacht heeft de inkomsten altijd ad prios usus (in vergelijking met de vorige) gebruikt en gewoonlijk gegeven aan studenten in de Theologie.

De circa drie honderd vicarieën in Nederland zijn in 1975 bij wet opgegaan in een stichting.

Gezien het bovenstaande is het zeer merkwaardig dat de Vicary van Acquoy, nooit een gedeelte van de opbrengst afgestaan heeft aan de NH-kerk en niet is opgegaan in een stichting. Als enige in Nederland, heeft de Vicarie van Acquoy nog een collator (bestuur NH-Kerk van Acquoy, sinds 1918) en een vicaris die de pachtopbrengst ontvangt.

1618

14^e Leenheer van Acquoy, Prins Maurits.

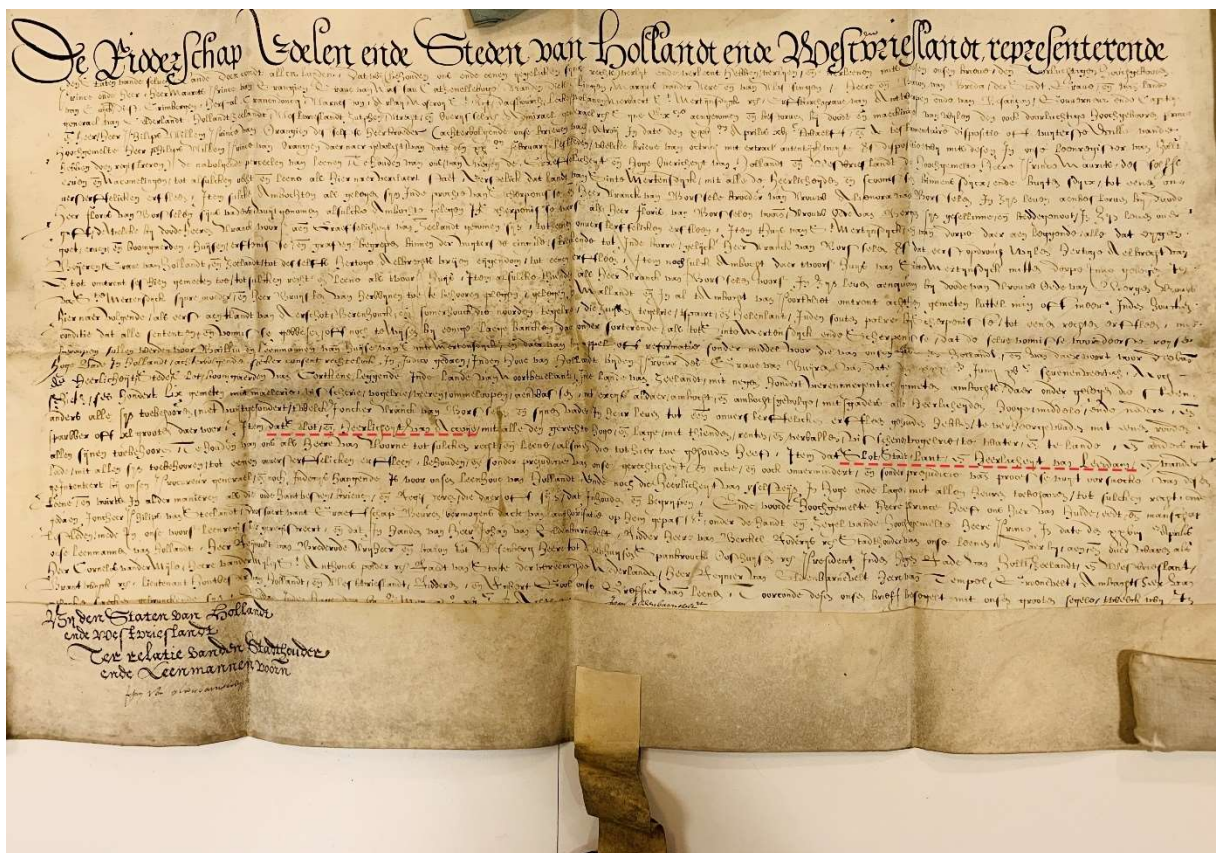

Prins Maurits (1567-1625)

Na het overlijden van Prins Philips Willem, erft Maurits zijn bezittingen.

Oorkonde waarin staat dat Prins Maurits Acquoy en Leerdam in leen krijgt van de Staten van Holland en West-Friesland 1618. In de oorkonde staat:

Item dat slot en heerlijkheid van Accoije mit alle den gerichtte hoge en lage mit thierenden etc. Item dat slot Stadt land van de heerlijkheid van Leerdam van der Leede mit alle sijn toebehooren etc.

Oorkonde uit 1618

1621

Zoals we weten werd de baron van Acquoy, Philips Willem door zijn peetvader, koning van Spanje, Philips II samen met zijn dochter Isabella op het Spaanse hof opgevoed. En hoewel de staten van Holland in 1581 de koning van Spanje niet meer erkende, verleende Isabella, Acquoy tijdens de 80-jarige oorlog sauvegarde (document waarin staat dat Acquoy gevrijwaard zou worden van plundering en brandstichting).

Isabella Clara Eugenia regentes van de Nederlanden van 1621 tot 1633, schreef een brief aan de bewoners van Acquoy.

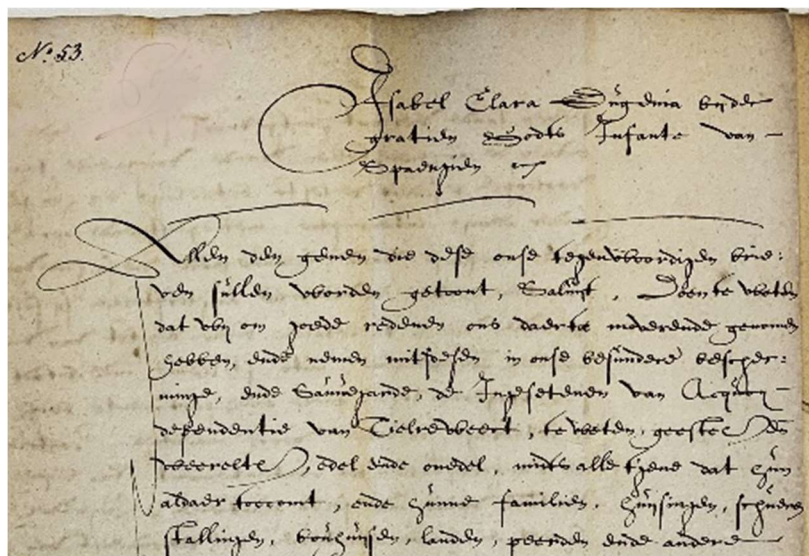
In deze brief konden de bevelhebbers van het Spaanse leger lezen dat de inwoners van Acquoy niet aangevallen en geplunderd mochten worden.

En gedeelte van deze brief wordt in extenso weergegeven.

Isabella Clara Eugenia bijder gratien Gods infante (kroonprinses) van Spanje enz.

Allen dien genen die dese onse tegenwoordigen briefren sullen worden getoont saluijt. Doen te weten dat wij om goede redenen ons daartoe naderende besluit genomen hebben ende nemen met desen in onse besondere belofte

ende Sauvegarde de ingesetene van Acquoy dependentie van Tielwerdeert, te weten geestoe den weerelle adel ende omede mits alle 't gene dat hun aldaar toecomt ende hunne families zuiggelingen stallingen huijzen landen peerdan ende andere besittinge etc. etc.

Brief van Isabella aan de inwoners van Acquoy

1625 15^e Leenheer van Acquoy

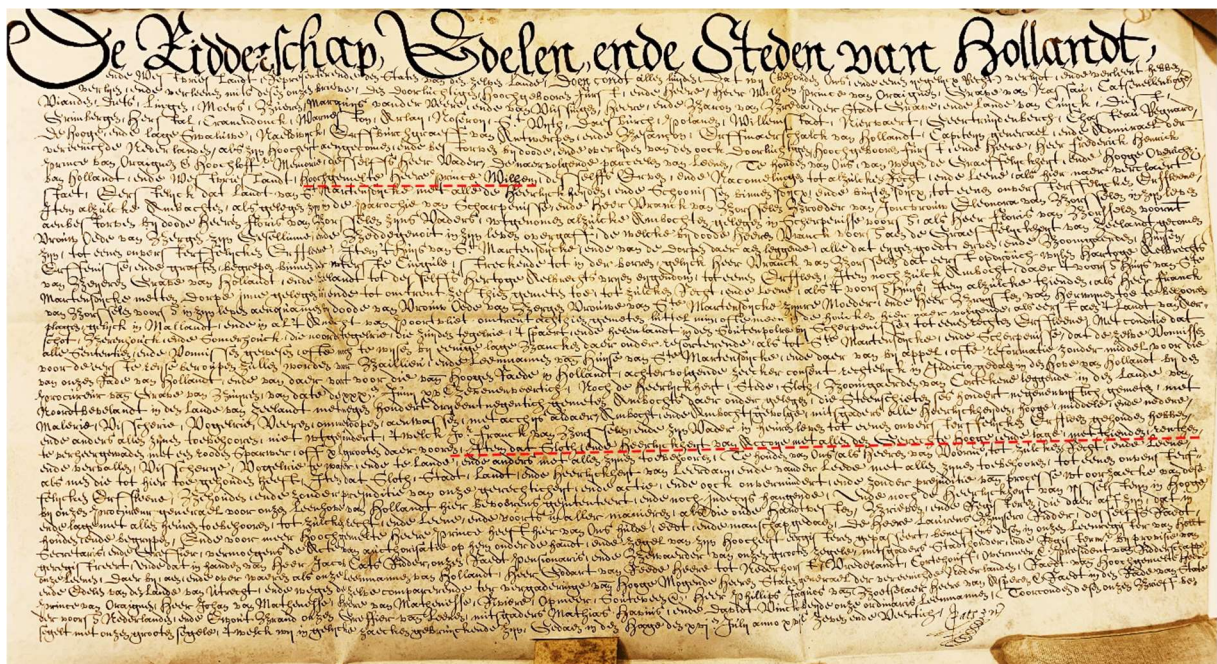

Frederik Hendrik (1584-1647)

1647 16^e Leenheer van Acquoy

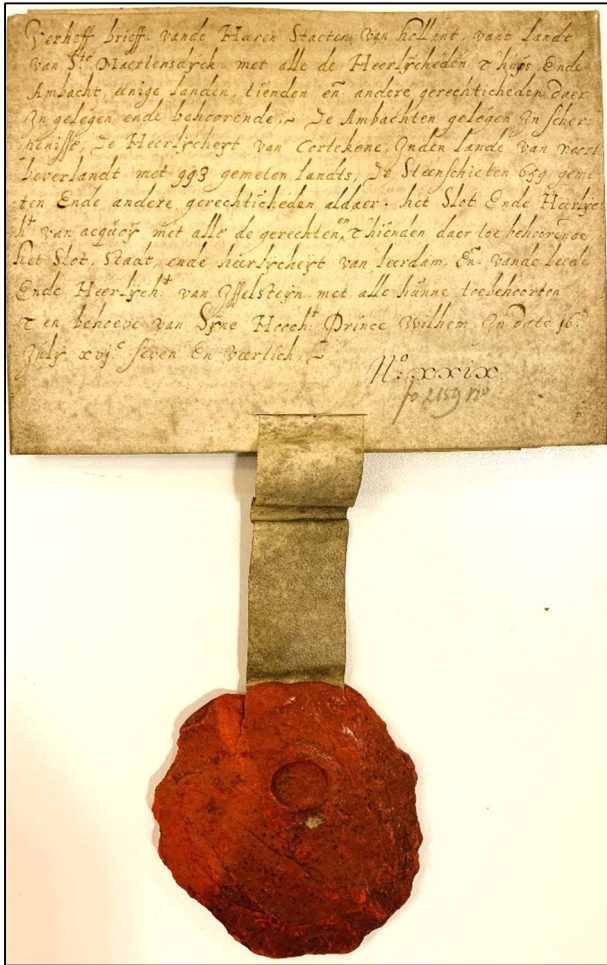

Prins Willem II (1626-1650)

Oorkonde 1647

Op de achterkant van de oorkonde staat een korte samenvatting.

Verheff brief vande Heeren Staeten van Hollant van landt St. Maertensdyck met alle de Heerlycheden 't huijs ende Ambacht eenige landen tienden en andere gerechtigheden daer in gelegen ende behoorende in de Ambachten gelegen in Scherpenisse, de Heerlycheijt van Cortekene inden lande van Noord Beverlandt met 993 gemeten lands, de Steenschieten 659 gemeten Ende andere gerechtigheden aldaer het slot ende Heerlycheijt van Acquoy met alle de gerechten en tienden daer toe behoorende het slot stat ende

heerlycheijt van Leerdam en vande Leede ende Heerlyckheijt van Gjoselsteyn met alle hunne toebehoren ten behoere van Syne Koocheijt Prince Willem in date 16 July xvi^o (1600) Seven En Veertich (1647) No. xxix

1660

17^e Leenheer van Acquoy, Willem III.

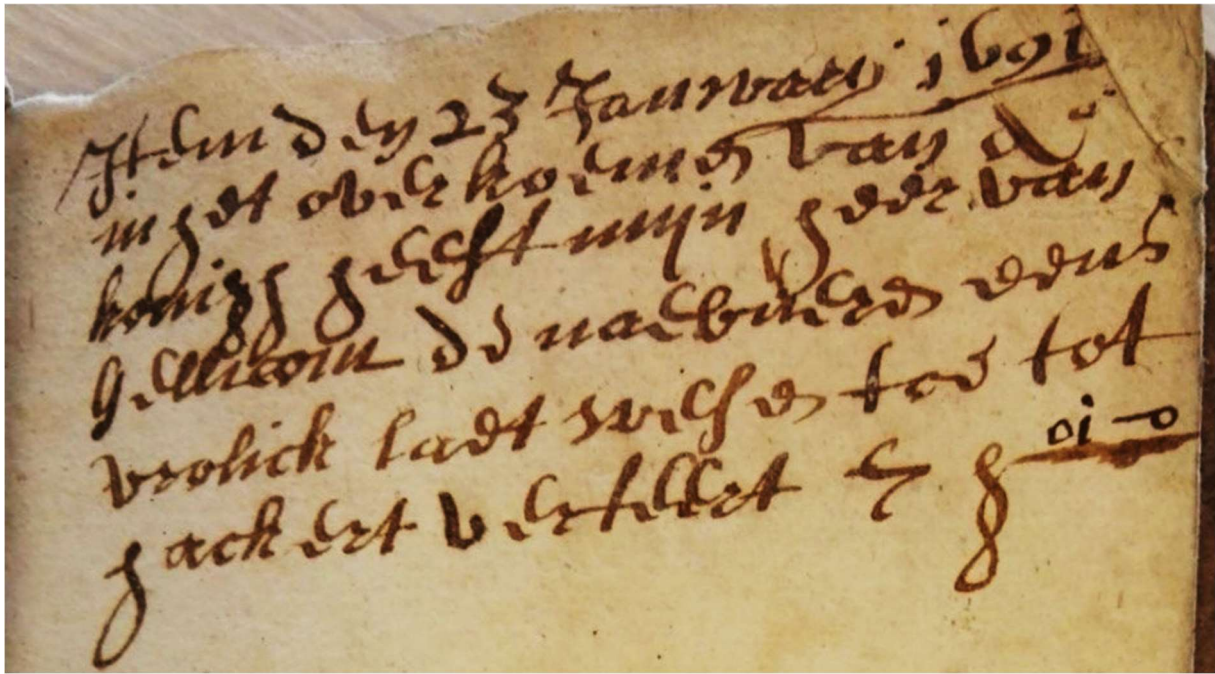
Baron Willem III was regelmatig in Acquoy en met zijn vriend baron Gijsbert van Tengnagel ging hij jagen, hij logeerde dan op Huize Acquoy bij de familie Van Wervelinckhoven.

Willem III (1650-1702)

Maria Stuart (1662-1694)

Beatrijs van Dijk van het R.A.R. te Tiel ontdekte onlangs bij het opmaken van de inventaris van het "verschotboek" van de dorpspolder Gellicum een aantekening van baron Gijsbert van Tengenagell heer van Gellicum. Het boekje bevat aantekeningen van uitgaven en van gedane schouwen van de schout en buurmeesters van het dorp.

De volgende aantekening komt uit het bovenvermeld boek.

Item den 23 Januarij 1691 in het overkoemen van de koning heeft mijnheer van Gellicum de naeburen eens vrolick laet wesen toe tot hackert verteert. De kosten waren ruim 7 gulden.

Willem III, stadhouder van verschillende gewesten in de Republiek, was sinds 1677 getrouwd met Maria Stuart, dochter van de koning van Engeland. Een bondgenootschap tussen de Republiek en Engeland was politiek belangrijk in de strijd tegen Frankrijk. Na een korte inval in Engeland in 1688, werd Willem III in 1689 koning van Engeland. Na een verblijf van 3 jaar overzee, wilde hij in 1691 weer een bezoek brengen aan Den Haag. Hij zette op 31 januari 1691 voet aan land. Willem, die het land als prins had verlaten en nu als koning terugkeerde, werd groots onthaald door de bevolking. Zijn aankomst werd op meerdere schilderijen vast-gelegd. Dit grote nieuws was dus ook in Gellicum doorgedrongen. De heer van Gellicum, Gijsbert Tengenagell was blijkbaar zó in zijn nopjes met de komst van Willem III, dat hij het hele dorp "vrolick liet wesen" dus op zijn kosten liet drinken. Het moet een mooi feest zijn geweest. Waarschijnlijk dansten de dorpsgenoten, vrolijk van de drank, tot diep in de nacht. De oplettende lezer heeft iets bijzonders opgemerkt. Willem III kwam op 31 januari aan, terwijl het feest in Gellicum al op 23 januari werd gevierd. Had Gellicum zo'n vooruitziende blik? Het verschil in datering is te verklaren uit de tijdrekenkunde. In Den Haag rekende men al langere tijd met de "nieuwe stijl". Met die nieuwe stijl werden tien dagen op de kalender overgeslagen om de datum weer in de pas met de seizoenen te laten lopen. In Gelderland ging men pas in 1700 over tot de 'nieuwe stijl'. Er werd in Gellicum in 1691 dus met de "oude stijl" gedateerd. Het grote feest werd er dus twee dagen ná de komst van de stadhouder-koning

gevierd. In Gellicum wordt elk jaar een uitgebreid dorpsfeest gehouden. En naar we nu weten, heeft dat al een lange historie. Met dank aan Beatrijs van Dijk.

Aankomst van Willem III in 1691

Bij deze aankomst van Willem III in Scheveningen waren meegekomen colonel Johan Buchan, majoor Hugh Mackay en enkele soldaten o.a. corporaal Johannes Need.

Majoor Mackay trouwde met Clara de Bijde uit Herwijnen en ging wonen op het kasteel te Ophemert. Colonel Buchan trouwde met Johanna Schade en ging wonen op Palmestein te Deil. En Johannes Need jonge man uit Twigworth (Engeland) corporaal in het regiment van Sir Jan Coop trouwde met Magdalena van der Griend jonge dochter uit Acquoy. De namen van de boerderijen op Lingedijk 101 en 113 "Groot Engeland" en "Klein Engeland" zijn door Willem III geïntroduceerd.

En G. Van. Jij hier van de Kerkeeraadt in
Westige ondertrouwen opgenomen Johannes Need
J. M. geboortig te Twigworth in t Graesh
Jehan Clouester Alhier, Corporaal in het
Regt van Jan Coop, & Magdalena van
De Griend t. D. geboortig & W. van
Alhier.

Uit het DT boek van de NH-kerk te Acquoy

1691

Op de 15^e maart 1591 werd de drossaart van de stad en Graafschap Leerdam en Heerlijkheid van Acquoy geautoriseerd (gemachtigd) door zijne koninklijke Majesteit van Groot-Brittannië om de schepenen van Acquoy te benoemen voor het jaar 1691.

Willem tekende deze brief op de 15^e maart 1691 met William R(ex) (koning Willem).

Schepenen van Acquoy

Geerloff Janz

Geurt Cornelisz

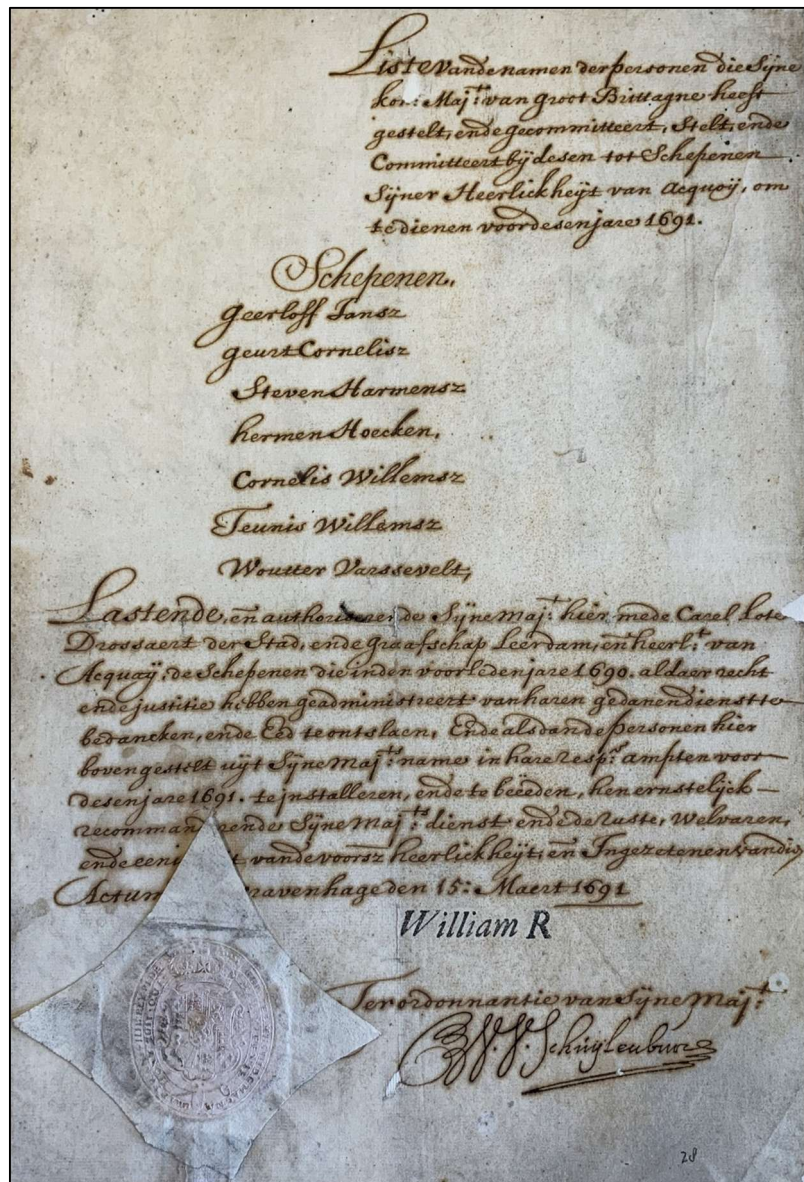
Steven Harmenz

Herman Hoecken

Cornelis Willemsz

Teunis Willemsz

Wouter van Varsevelt

Brief die Willem III stuurde naar de drossaard van Leerdam en Acquoy 1691

1703

18^e Leenheer van Acquoy, Johan Willem Friso.

1711

19^e Leenheer van Acquoy, Willem Carel Hendrik Friso (Willem IV).

1752

20^e Leenheer van Acquoy, Willem V.

Johan W. F. (1687-1711)

Willem C. H. F. (1711-1751)

Willem V (1748-1806)

Het Huis Acquoy met de daarbij behorende landerijen, leenroerig aan het aan het grafelijk huis van Leerdam was in het bezit van Johanna en Isabella van Wervelinckhoven in 1756.

De beide zusters verkopen Huis Acquoy aan Jan de Bruijn. Willem V beleent in datzelfde jaar Jan de Bruijn met de rechten van de Heerlijkheid Acquoy. Hoe dat gegaan is kunt u hierna lezen.

1756

21^e Heer van Acquoy, leenman Jan de Bruijn.

De 16^e leenheer van Acquoy, Willem II prins van Oranje, beleende in 1649 Johannes Antonius van Wervelinckhoven uit Roermond, met Acquoy . Deze familie Van Wervelinckhoven waren ca. 110 jaar leenmannen van Acquoy (1649-1756).

Willem II verleent Jan Antonius van Wervelinckhoven gehuwd met een dochter van Wijnand van de Graaf met Acquoy in 1649.

Oorkonde niet gevonden, onderstaande komt uit archief Aartsbisdom Utrecht.

In een leenbrief van het jaar 1649 den 13 Augustus wordt Jan Antonius van W e v e l i n c k h o o v e n gehuwd met eene dochter van wijlen Wijnand van de Gracht, die er mede beleend was geweest, beleend "met den Heerlyckheit Acquoy" door Willem (Willem II) by de gratie Godts Prince van Orange, Grave van Nassau Buyren, Leerdam en Acquoy etc.," onder verplichting, jaerlicx St. Peters daegen ad Cathedram (29 juni) voor desen erffthynsons betaelen sal vyfthien Hollandtsche Philippus guldens." In een schepenbrief van schout en schepenen van Acquoy van

1714 worden genoemd als leenheeren Jan Baltesar van Wevelinckhoven Rait ordinaris van den Hove vant overquartier van Gelderlandt ende Hendrick Constantius van Wervenlinckhoven Hofraed van syne Ehrentfurstelycke doorluchtigheyt van de palts en keyserleycke postmeister tot pempelfort. Eerstgenoemde J. B. van Wevelinghove, in leven raadsheer binnen Roermond, zooals hij in de verkoopacte van 17 September 1756 genoemd wordt, heeft in genoemde acte bepaald, dat uit de hofstede genaamd het Huis Acquoy, jaarlijks aan den tijdelijken pastoor van Rhenoy, een half mud tarwe oude maat als thyns moet worden opgebracht. Alle waarschijnlijkst is die thyns afkomstig uit veel vroegere jaren, misschien wel uit den tijd voor de Hervorming, toen bestemd voor den geestelijke van Acquoy en later overgeschreven door de familie van Wevelinghove op den tijdelijken pastoor van Rhenoy. Op de lijst der personen wier titels van adeldom op de registers van den hoogén raad van adel in 1846 waren ingeschreven, vinden wij vermeld Henricus Balthazar, Baron van Wevelinckhoven Sittert, en Charles Joseph Antoine Baron van Wevelinckhoven Sittert, wonende te 's Gravenhage. Doch de namen van de oude familiën de Ruyter en Pieck worden daar niet meer onder de adellijken aangetroffen. Sic transit gloria mundi (zo gaat de glorie van de wereld).

De volgende leenmannen na Jan Antonius van Wervelinckhoven zijn, zijn zoon Pieter Jan in 1658 en zijn kleinzoon Johannes Balthasar in 1684.

Kinderen van Johannes Balthasar van W. en Anna M. Meijer

1. Maria Adriana Clara van W.	1701, in het klooster
2. Petrus Frederikus van W.	1702 jong overl.
3. Petrus Mathias Franciscus van W.	1704, heer van Acquoy
4. Frederik Otto van W.	1705 jong overl.
5. Johanna Maria van W.	1706, geh. 1x met Leopold Verhegen 2x met Joh. B. van Haesenbach
6. Helena Isabella van W.	1708-1781 geh. met Joh. Silvester Esters
7. Jacobus Frederik van W.	1709-1711
8. Maria Jacoba van W.	1710 jong overl.
9. Frederik Aloysius van W.	1711 overl. 25 nov. 1755 (vermoord, door de neven van zijn vrouw)
10. Johannes Hendrikus van W.	1711 jong overl.
11. Judocus Everardus van W.	1712-1714
12. Joannes Thomas van W.	1713-1727
13. Theodorus Everardus van W.	1715-1727

Acquoy gaat na Johannes Balthasar naar zijn oudste zoon (3) Petrus Mathias, raadsheer van het hof van Gelder, wonende te Roermond. Petrus is ongehuwd en na zijn overlijden komt Acquoy in handen van zijn broer (9) Frederik Aloysius, Frederik Aloysius wordt tijdens een familieruzie door twee neven van zijn vrouw vermoord op de 25^e nov. 1755. Acquoy komt dan in handen van zijn zusters, Johanna Maria (5) gehuwd met de Wel Edele Heer J. B. H. van Haesenbach en Helena Isabella (6) wed. van Silvester Esters.

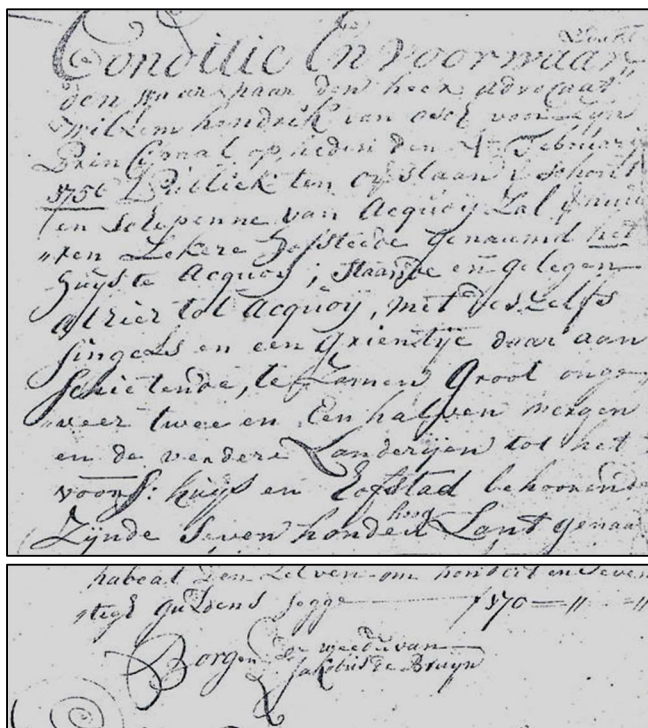
In opdracht van de twee leenvrouwen Johanna Maria en Helena Isabella van Wervelinckhoven wordt op de 4^e februari 1756 door advocaat Willem Hendrik van Osch de hofstede, huis Acquoy met de daarbij behorende landerijen voor 6 jaar verpacht aan Jan de Bruijn. In de pacht overeenkomst "Conditioes en Voorwaarden" waaraan Jan de Bruijn zich moest houden staan de volgende landerijen genoemd.

1. 7 hond hoogland, genaamd de Park.
2. 7,5 hond bouwland, genaamd Vroegrijpken.
3. 9 hond bouwland, gekomen van Mosselman
4. 11 hond bouwland, genaamd de Zandakkers.
5. 6,5 mergen weiland daarnaast gelegen.
6. 1 mergen bouwland genaamd de Haasakker.
7. 2,5 mergen hooiland genaamd Vaderskamp.
8. 2 mergen weiland gelegen op het hoge veld.
9. 2 mergen uijterwaard, alle gelegen onder Acquoy.

Jan de Bruijn moest ieder jaar een zak beste tarwe geven aan de pastoor van Rhenoy en een schepel rogge en 2 schepel tarwe aan het armen gasthuis van Acquoy. Aan de rentmeester van het Graafschap Leerdam en de Baronie van Acquoy moest hij ieder jaar 20 gulden thijns betalen ten behoeve van de baron van Acquoy. De pachtprijs was 170 gulden per jaar en moest betaald worden in de maand april. Borg van Jan was zijn moeder weduwe van Jacobus de Bruijn.

Hieronder de oorkonden en aktes hoe Jan de Bruijn heer en leenman van Acquoy werd.

1. Verpachting Huis Acquoy door erfgenamen van Frederik Aloysius, op 4 febr. 1756
2. Willem V verleent Johanna Maria leenrechten van Acquoy op 6 aug. 1756
3. Verkoop Huis Acquoy en landerijen door erfgenamen van Frederick op 5 okt. 1756
4. Johanna doet vrijwillig afstand van de rechten van de Heerlijkheid Acquoy op de 8^e nov. 1756 en Willem V verleent Jan de Bruijn, in dezelfde oorkonde, deze leenrechten.

Akte uit loofsignaat ORA van Acquoy 1756

1. Verpachting huis Acquoy Conditie en Voorwaarden 4-2-1756

Conditie en voorwaarden uit naam den heer advocaat Willem Hendrik van Osch, voor zijn principaal op den 4^e Februari 1756 publiekelijk ten overstaan van schepenen van Acquoy zal verhuren zekere Hofstede genaamd het Huijs tot Acquoy, staande en gelegen etc. etc.

Daarna worden de landerijen genoemd en wat er zoal mee gedaan mag worden. Ook wordt erin vermeld dat de huurder verplicht is het huis en de bijgebouwen goed moet onderhouden etc. etc. Als laatste wordt de pachtprijs en de borg van Jan de Bruijn vermeld. De hofstede en landerijen werden voor zeven jaren verpacht tot de 4^e april 1763.

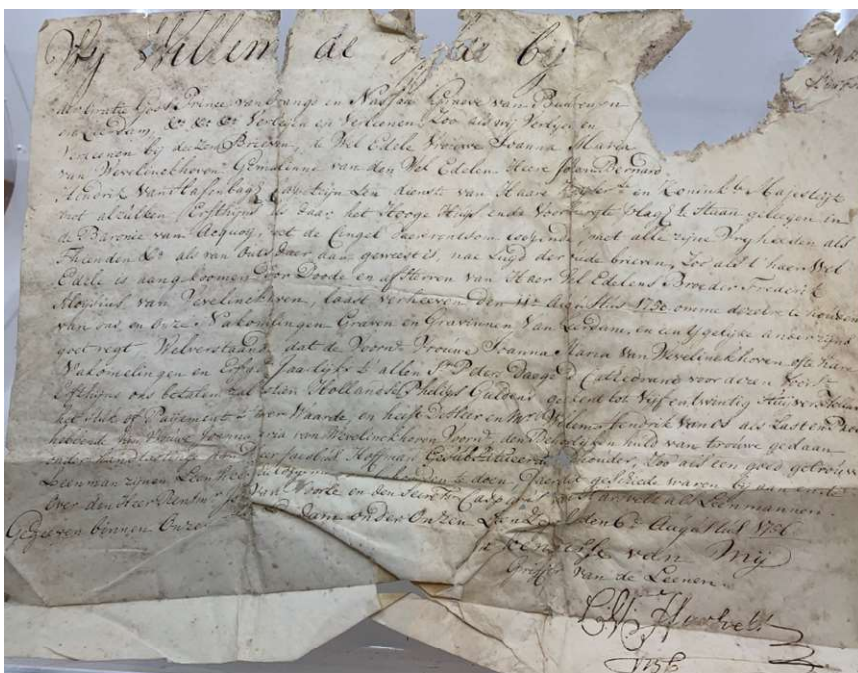
2. Willem V verleent Johanna Maria leenrechten van Acquoy op 6 aug. 1756

Na het overlijden van Frederik Alosius van Wervelinckhoven verleent Willem V de rechten

van de heerlijkheid Acquoy aan Johanna Maria van Wervelinckhoven, zuster van Frederik.

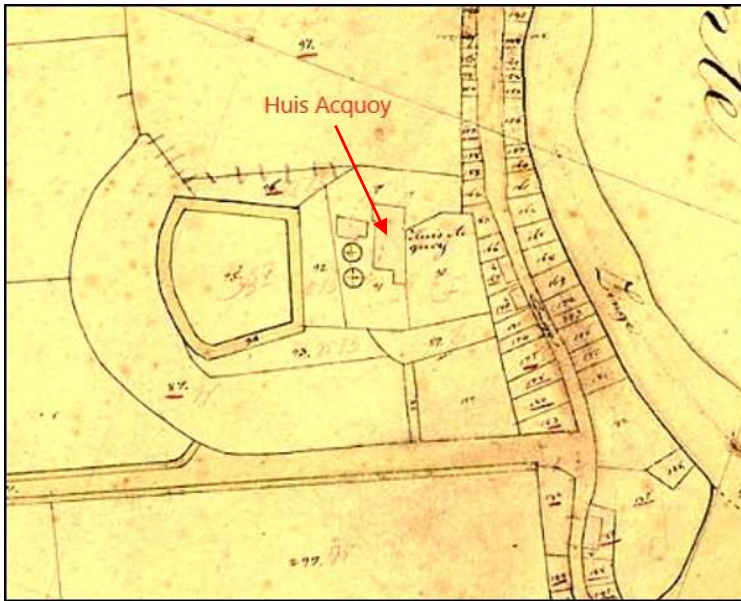
Wij Willem de Vijfde bij der gratie Gods Prince van Oranje en Nassau Graede Buuren en Leerdam & & & Verleijen en verleenen zoo als wij Verleijen en Verleenen bij dezen Brieven de Edele Vrouwe Johanna Maria van Wervelinckhoven Gemalinne van den Edele Keere Johan Bernhard Hendrik van Hasenbagh Capiteijn ten dienste van Haare Keijselijke en Koninglijke Majesteijt met alzulke Erfthijns als daar het Kooge Kuijs ende Voorburgte plagt te staan geleege in de Baronie van Acquoy met de Cingel daarrontom loopende met alsulke zijne Orijheden als Thienen als van outs daer aan geweest is, luidt der oude brieven, Zoo als 't haer Wel Edele is aangekoomen door Doode en afsterven van Haer Wel Edele broeder Frederik Alosius van Wervelinckhoven, laatst verheeren den 4^e Augustus 1750 omme deze te houden van ons en onze Nakomelingen Eraden en Eravinnen van Leerdam en een Ijgelijke ander zijns goet regt Welverstaande dat de Voornoemde Vrouwe Johanna Maria van Wervelinckhoven ofte haren Nakomelingen en Erfgenaamen Jaarlycx 't allen St. Petrus daege ad Cathedram voor dezen Voorschreden Erfthijns ons betalen zal zestien Hollandse Philips Guldens gerekent tot Vijf en twintig stuivers Hollands het stuk of Paijement 't eener waerde en heeft De Heer en Mr. Willem Hendrik van Os als last en Producatie hebbende van Vrouwe Johanna Maria van Wervelinckhoven Voornoemd den Behoorlijke hulde van trouwe gedaan onder handtastinge van den Heer Jacobus Koffman Gesubstitueerde stadhouder, zoo als een goed getrouw Leenman zijnen Leenheer Schuldig is en behoorden te doen, daer dit geschiede waren bij aan ende over den Heer Rentmeester Johan van

Moorle en den secretaris Casparis van Karvelt als leenmannen. Gegeven binnen onze steele van Leerdam onder onzen Leen-zegels den 6^e Augustus 1756. In kennisse van mij Griffier van Leenen C. O. Karvelt 1756

Oorkonde uit archief Huis Acquoy 1756

3. Verkoop Huis Acquoy en landerijen 5 okt. 1756

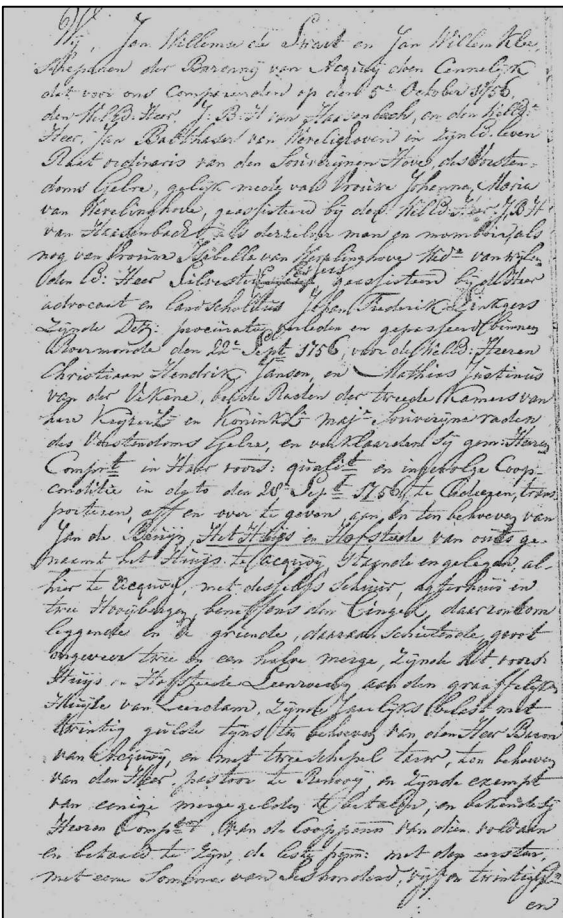

Op de 4^e februari 1756 werd Huis Acquoy en de landerijen verpacht door de erfgenamen van Frederick.

Na het overlijden van Frederick, enkele maanden na deze pacht-overeenkomst, willen zijn erfgenamen, zijn zusters, Huis Acquoy verkopen met de daarbij behorende landerijen met schuur, achterhuis en twee hooibergen staande en gelegen in de baronie van Acquoy. Jan de Bruijn koopt Huis Acquoy en de landerijen voor een somma van 625 gulden.

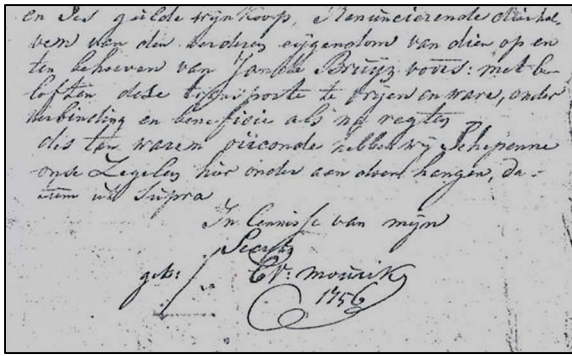
Gedeelte uit de verpondingskaart van 1810

Op de 5^e oktober 1756 verschenen voor de schepenen van Acquoy, de erfgenamen van Frederick van Wervelinckhoven, Jan Balthasar, raadpensionaris van het Vorstendom Gelre en Johanna Maria en Helena Isabella van Wervelinckhoven, Johanna geassisteerd door haar

echtgenoot, de Wel Edele Heer J. B. H. van Hasenbach en Helena geassisteerd door haar advocaat de Heer Johan Frederik Linzegers. Zij willen cederen, transporter en over geven aan en ten behoeve van Jan de Bruijn het Huis en Hofstede van ouds genaamd "Huis Acquoy" met de daarbij behorende landerijen leenroerig aan het Grafelijke Huis van Leerdam, zijnde jaarlijks belast met 20 gulden thijns ten behoeve van de baron van Acquoy. De verkoopprijs was 625 gulden en de comparanten verklaarde betaald te zijn. De originele oorkonde van verkoop van het huis Acquoy met de landerijen is niet gevonden maar wel de inschrijving van deze oorkonde.

Wij Jan Willemse de Swart en Jan Willem Klee schepenen der Baronij van Acquoy doen cennelijk dat voor ons compareerde op de 5^e October 1756 den Wel Edele Heer J. B. H. van Haassenbach en den Wel Edele Heer Jan Balthasar van Wervelinghoven

in zijn leeren Raat ordinaris van den Souvereynen Hode, des Vorstendoms Gelre, gelijk mede van Vrouwe Johanna Maria van Wervelingshove, geassisteerd bij den Wel Edele J. B. K. van Kaasenbach als derzeker man en momboir, als nog van Vrouwe Isabella van Wervelingshoven Wed. van wijlen den Edele Heer Silvester Esters

Akte uit loofsignaat ORA Acquoy geassisteerd bij de Heer advocaat en landscholtus Johan Frederik Linzegers zijnde deze procuratie verleden en gepasseerd binnen Roermond den 22^e Sept. 1756, voor de Wel Edele Heeren Christiaan Hendrik Jansen en Mathias Justinus van der Dikene beide Raden der tweede kamers van hare Keijzerlijke en Koninklijke Majesteit Souvereyne Raden des Vorstendoms Gelre en verklaarden sij gem. (gemelde) Heeren Compt. (comparanten) in Haar voors. (voorschreden) qual. (kwaliteit) en ingevolge Coopconditie in dato den 28^e september 1756 te Cederen, transporteren aff en over te geven aan en ten behoere van Jan de Bruijn, Het Huijs en Hofstede van ouds genaamt het Huijs te Acquoy, staande en gelegen alhier te Acquoy met desselvs schuur, agterhuijs en twee hooibergen beneffens (naast) den Linge daarront om leggende en de grienden daaraan schielende groot ongereer twee en een halve mergen, zijnde het voors: Huijs en Hofstede Leenroerig aan den graaffelijken Huijse van Leerdam, zijnde jaarlijks belast met twintig gulden tijs ten behoere van den Heer Baron van Acquoy en met twee schepel tarw ten behoere van den Heer pastoor te Rhenooy en zijnde exempt (niet vallende onder het bisschoppelijk gezag) van eenig merge gelden te betalen en bekende sij Heeren Compt: van de Cooppeningen van dien soldaan en betaald te zijn de leste penn' met den eersten met eene somma van seeshondert vijf en twintig gulden en ses gulden wijnkoop. Renunciorende (afstand doen) dierhalve van den verderen eigendom van dien op en ten behoeren van Jan de Bruijn voors: met beloften dese transport te vrijen en ware onder verbinding en beneficium als na regten des ten waren circoude hebben wij Schepenen onse Zegels hier onder aan doen hangen, datum ut supra (als boven).

In Cennisse van mijn Secret. get: C. V. Mourik 1756

4. Johanna doet vrijwillig afstand van de rechten van de heerlijkheid Acquoy op de 8^e nov. 1756 en Willem V verleent Jan de Bruijn, in dezelfde oorkonde, deze leenrechten.

Na de verkoop van Huis Acquoy en de landerijen, door Johanna en Helena van Wervelinckhoven, verleend Willem V Jan de Bruijn met deze rechten van de heerlijkheid Acquoy. Jan de Bruijn heeft de leeneed van goed manschap, afgelegd aan Jacob Hofman, gesubstitueerde (plaatsvervanger) van Willem V.

Oorkonde in de hedendaagse taal.

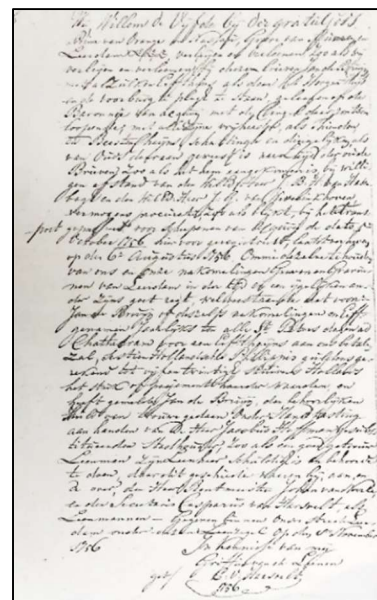
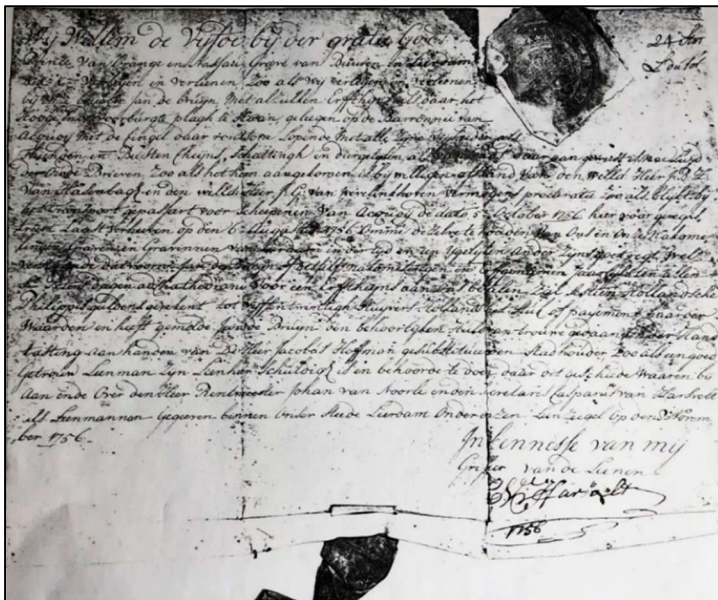
Wij Willem de V, prins van Oranje en Nassau, graaf van Buren en Leerdam etc. etc. verleien en verlenen bij deze brief aan Jan de Bruijn met alle erfpacht daar de Hoge huis en de voorburcht staat, gelegen in de baronie van Acquoy met de singel daar rondom lopende met al zijn vrijheden zoals dat van ouds geweest is. Dit alles is geregistreerd op de 6^e augustus 1756 en beschreven door de schepenen van Acquoy op de 5^e oktober 1756. Deze erfleen zal Jan de Bruijn behouden van ons en onze nakomelingen, graven en gravinnen van Buren en Leerdam. Jan de Bruijn en zijn nakomelingen en erfgenamen moeten jaarlijks voor Sint-Peter dag ad Chathedram (22 februari) 16 Hollandse guldens pacht betalen. Jan de Bruijn heeft de eed van trouw en manschap gedaan aan de heer Jacob Hoffman plaatsvervanger van Willem V. Namens Prins Willem V hebben, Johan van Noorle en Casper van Harvelt hun zegel gehangen onder deze oorkonde op de 8^e november 1756.

Oorkonde, verleibrief in extenso.

Wij Willem de Vijfde bij de gratie Gods Prince van Oranje en Nassau Grave van Buuren en Leerdam etc. etc. etc. verleien en verleenen zoo als wij verleien en verleenen bij deeze brieden Jan de Bruijn met al zulken Erffthijns als daar het Hooge Huijs ende voorburgte plagt te staan geleegeen op de Barronnie van Acquoy met de Cingel daar rontom lopende met alle zijne vrijheden, als Thienen en Beesten theijns schattingh en diergelijken, als van ouds daar aan geweest is naeluyd der oude Brieden zoo als het hem aangekomen is bij willigen afstand van den Wel Edele Heer J: B: K: van Kasenbagh en den Wel Edele Heer J: G: van Wervelinckhove vermogens procuratie zoo als blijkt bij het transport gepasseert voor scheepenen van Acquoy de dato 5^e october 1756 hierdoor geregistreert laatst verheeden op den 6^e Augustus 1756 omme dezelve te houden van ons en onse nakomelingen Graven en Gravinnen van Leerdam in de tijd en een ijgelijken ander zijns goet regt wel verstaande dat voornoemde Jan de Bruijn of desselvs nakomelingen en Erffgenamen jaarlijks ten allen St. Peters dagen ad Chathedram voor een Erffthijns aen ons betalen zal sestien Hollandsche

Philippis gulden gerekend tot vijff en twintigh stuijvers Hollands het stuk of pajement haarder waerden en heeft gemelde Jan de Bruijn den behoorlijken Kuld van trouw gedaan onder Handtasting aan handen van de Heer Jacobus Koffman gesubstitueerden stadhouder zoo als een goed getrouw Leenman zijn Leenheer schuldigh is en behoorde te doen daer dit geschiede waaren bij aan ende over den Heer Rentmeester Johan van Noorle en den secretaris Casper van Karsvelt als Leenmannen Segeden binnen onsen steele Leerdam onder onzen Leenzeegel op den 8^e november 1756. In kennisse van mij Griffier van de Leenen C. van Karsvelt 1756

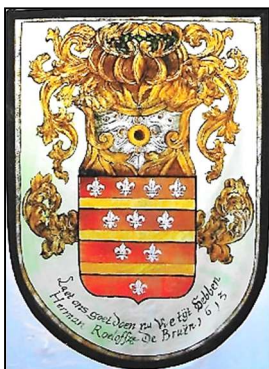
Hieronder de originele en de geregistreeerde oorkonde.

Oorkonde, verleibrief uit archief Huis Acquoy 1756

Oorkonde uit loofsingnaat 1756

Wapen van de familie De Bruijn

Herman Roeloff de Bruijn 1613

Wapenspreuk:

Laat ons goet doen nu we tijt hebben

In 1795 bouwen de familie De Bruijn een nieuwe boerderij genaamd "Huis Acquoy" op de plaats waar voorheen het "Huis Acquoy" stond.

Huis Acquoy 1908

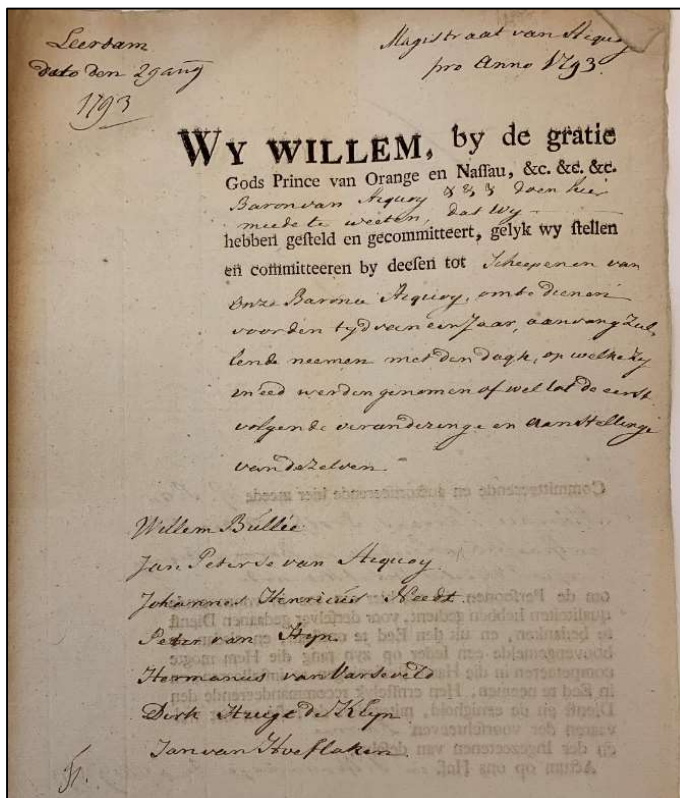

Huis Acquoy 1998

Jan de Bruijn is de laatste leenman van de rechten van de Heerlijkheid Acquoy. Zoals we weten wordt het feodale leenstelsel opgeheven door keizer Napoleon Bonaparte in 1795. Hiermee komt er een einde aan honderden jaren bestuur door Ridders, Hertogen, Prinsen, Markiezen, Graven en Baronnen.

1795

De schepenen die baron Willem V had aangesteld in 1793 werden door door G. L. Marche Servaes oud drossaard der stad en Graafschap Leerdam en Baronie van Acquoy, geautoriseerde van Willem V uit hun eed ontslagen en bedankt.

- Schepenen
- Willem Bullee
- Jan Peterse van Acquoy
- Johannes Hendrikus Needt
- Peter van Steijn
- Hermanus van Varseveld
- Dirk Huige de Klijn
- Jan van Hoeflaken.

Schepenen van Acquoy 1793

1795

Op de 28^e februari 1795 in het eerste jaar van de Bataafse vrijheid, werd aan de Burgers van Acquoy de uitslag van de verkiezing van het nieuwe bestuur van Acquoy meegedeeld.

De brief begint met Vrijheid Gelijkheid Broederschap
Meede Burgers

Door de Burgers van Acquoy zijn gekozen:

Hendrik Christiaan van Harsveld tot Maire (burgemeester) van Acquoy.

Dirk de Bruijn en Willem van Limburg tot Heemraden van Acquoy.

Mathias van der Griend en Willem Janse de Bruijn tot Gasthuis meesters van Acquoy.

Vrijheid, Gelijkheid, Broederschap,
Meede Burger
Acquoy, Saturday den 28^e february 1795
het Eerste Jaar der Bataafsche Vrijheid

De Representanten des volks van Acquoy, Verwits uit
de Volks stem van Acquoy, den Burgers, Hendrik Christiaan
van Harsveld, is aangesied tot Maire van Acquoy,
en Dirk de Bruijn en Willem van Limburg tot Heemraden
van Acquoy. En de Burgers Mathias van der Griend
en Willem Janse de Bruijn tot Gasthuys meesters van
Acquoy, en dus den Burger G. J. F. Dumarchie arvaas
is ontset en vervallen van den Post als Dykgraaf
en Gasthuys meester van Acquoy.

Zoo decreturen de Requireren gem. Volks-representan-
ten van Acquoy dat Voors. G. J. F. Dumarchie arvaas
aan voorn. Maire en Heemraden van Acquoy zal hebben af-
en over te geven alle zoodanige Papiers, Reglementen
Keuren &c. als tot t Dyk Collegie van Acquoy concerneren,
als meede aan gem. Gasthuys meesters van Acquoy af-
en over te geven, zoodanige Papieren, Regalen, Invoeren
en Documenten, als tott voorn. Gasthuys Compagnie.

En zults alles onder Requesitie, om in vervolg geordert,
wordende, van het een en ander verantwoording te doen!

(onderstond) Jux ordonnantie van derelue
Provisooncele Representanten
(getekend) M. Klerck. Loco Secretaris
arvaas met t origineel
(getekend) A. D. Bruijn. Loco Secretaris

Dat insgelijck op den 26^e feb^r 1795 des morgens vroeg
zig bij hem vermist hebben, de Texsoonen van Cornelis de
Ving, Gerrit Tinker, Paulus Doogheleer, . . . Morice, &
. . . Hoefnagel, zeggende te zijn gecommiteerde
van de Burgers van Leerdam, van hem vercedende om
tegen

Brief van 28 febr. 1795

Geraadpleegde archieven.

1. Zeeuws Archief te Middelburg
2. Museum Veere te Veere
3. Nationaal Archief te Den Haag
4. Belasting & Douane Museum te Rotterdam
5. Het Utrechts Archief te Utrecht
6. Archief Aartsbisdom Utrecht
7. Regionaal Archief Rivierenland te Tiel
8. Gelders Archief te Arnhem
9. Archief Huis Acquoy
10. Archief NK-kerk te Acquoy

Acquoy 2019 © A. F. Verstegen, CC-BY